

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut sociologických studií  
Katedra veřejné a sociální politiky

**Denisa Martinková**

**Stalking v kontextu domácího násilí**

*Diplomová práce*

Praha 2010

Autor práce: **Denisa Martinková**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Cejp, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: červen 2010

Hodnocení:

## **Bibliografický záznam**

MARTINKOVÁ, Denisa. *Stalking v kontextu domácího násilí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Ústav sociologických studií, 2010. 106 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Martin Cejp, CSc.

## **Anotace**

Diplomová práce pojednává o fenoménu stalkingu. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se především zaměřuji na základní odborné informace, které vedou k pochopení tohoto problému. Objasňuji osobnost pachatele a oběti, falešný viktimizační syndrom, kyberstalking a falešné mýty o stalkingu. Poté poukazuji na kontext mezi domácím násilím a stalkingem. Také popisuji českou politiku prostřednictvím základního legislativního rámce dotýkajícího se zkoumané problematiky a analýzy jejích aktérů. V závěru teoretické části se zamýšlím nad možnými budoucími změnami v české politice. V praktické části zpracovávám tři kasuistiky reálných případů ex-partner stalkingu.

## **Annotation**

The diploma thesis deals with the phenomenon of stalking. This work is divided to theoretical and empirical part. In the theoretical part, first of all I focus mainly on basic scientific informations that lead to understanding of this problem. I clarify a personality of an offender and victim, false victimization syndrome, cyberstalking and false myths about stalking. Then I indicate a context among domestic violence and stalking. I also describe The Czech policy through the basic legislation connected with analyzed problems and the analysis of its participants. At the end of the theoretical work i think about possible changes in current Czech policy. In the empirical part, I processed three case studies of the real ex-partner stalking.

## **Klíčová slova**

stalking, oběť, pachatel, kyberstalking, domácí násilí

## **Keywords**

stalking, victim, offender, cyberstalking, domestic violence

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 19. května 2010

.....  
Denisa Martinková

## **Poděkování**

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Martinovi Cejpovi, CSc. za podnětné připomínky. Dále bych ráda poděkovala obětem stalkingu, které se mnou sdílely svůj osobní příběh. Také děkuji Drndovi a celé své rodině.

# Obsah

<b>OBSAH.....</b>	<b>6</b>
<b>TEZE K DIPLOMOVÉ PRÁCI .....</b>	<b>8</b>
<b>1 ÚVOD.....</b>	<b>13</b>
<b>2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY .....</b>	<b>17</b>
2.1 CÍLE PRÁCE .....	17
2.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY .....	17
<b>3 METODY, ZDROJE DAT.....</b>	<b>18</b>
3.1 METODY.....	18
3.2 ZDROJE DAT .....	19
<b>4 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....</b>	<b>20</b>
4.1 STALKING POHLEDEM PSYCHOLOGIE.....	20
4.1.1 <i>Teorie vazby (připoutání - attachmentu)</i> .....	21
4.1.2 <i>Psychoanalytická teorie</i> .....	23
4.1.3 <i>Psychodynamická teorie</i> .....	23
4.2 STALKING POHLEDEM SOCIOLOGIE – SOCIÁLNÍ SÍŤ .....	25
<b>5 STRUKTURACE PROBLÉMU.....</b>	<b>25</b>
5.1 HISTORIE FENOMÉNU STALKING .....	25
5.2 VEŘEJNĚ POLITICKÝ CHARAKTER PROBLÉMU .....	27
5.3 DEFINICE POJMU STALKING .....	28
5.4 PACHATELÉ .....	29
5.4.1 <i>Typologie pachatelů</i> .....	29
5.4.2 <i>Motivy pro pronásledování</i> .....	35
5.4.3 <i>Techniky pachatelů a délka pronásledování</i> .....	36
5.4.4 <i>Charakteristiky pachatelů</i> .....	43
5.5 KYBERSTALKING .....	45
5.6 OBĚTI.....	48
5.6.1 <i>Charakteristiky obětí</i> .....	48
5.6.2 <i>Vliv stalkingu na oběť</i> .....	48
5.6.3 <i>Copingové strategie obětí</i> .....	50
5.6.4 <i>Strategie pro ukončení stalkingu</i> .....	51
5.6.5 <i>Falešný viktimizační syndrom</i> .....	52
5.7 FALEŠNÉ MÝTY O STALKINGU .....	54
<b>6 DOMÁCÍ NÁSILÍ A STALKING .....</b>	<b>56</b>
<b>7 POLITIKA ŘEŠENÍ STALKINGU .....</b>	<b>63</b>
7.1 USA .....	63
7.2 EVROPA.....	65
7.3 ČESKÁ REPUBLIKA .....	67
7.3.1 <i>Dosavadní řešení problému</i> .....	67
7.3.2 <i>Analýza aktérů</i> .....	71
7.3.3 <i>Možné návrhy a úpravy řešení</i> .....	75
<b>8 PŘÍPADOVÉ STUDIE .....</b>	<b>77</b>
8.1 CÍLE A METODY KASUISTIK .....	77
8.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ A REALIZACE ROZHOVORŮ.....	78
8.3 KASUISTIKY .....	80
8.3.1 <i>Oběť č. 1</i> .....	80
8.3.2 <i>Oběť č. 2</i> .....	83

8.3.3 Obět' č. 3 .....	85
<b>9 OBSAHOVÁ ANALÝZA .....</b>	<b>87</b>
<b>10 ZÁVĚR.....</b>	<b>91</b>
<b>POUŽITÉ ZDROJE.....</b>	<b>93</b>
<b>PŘÍLOHY .....</b>	<b>102</b>

# Teze k diplomové práci



Institut sociologických studií FSV UK  
Katedra veřejné a sociální politiky

## Stalking v kontextu domácího násilí (Teze k diplomové práci)

Jméno diplomanta: Bc. Denisa Martinková

Jméno konzultanta: PhDr. Martin Cejp, CSc.



### Cíl práce a použité metody:

Tato diplomová práce si klade za cíl zanalyzovat problematiku relativně nového fenoménu stalkingu v kontextu domácího násilí. Jednotlivé části diplomové práce budou tvořit: vymezení a definice stalkingu za pomoci teoretických konceptů psychoanalýzy, psychodynamické teorie, teorie attachmentu a teorie vztahového objektu nastiňující nutný kontext pro následnou analýzu, nalezení možných příčin a následků a nabídnutí některých možností řešení tohoto problému. K analýze problému bude využita metoda stromu problému, která vizualizuje ústřední problém, je diagramem jeho příčin a následků.

### Stručné vymezení problému:

Přestože se politici, odborníci a vůbec celá společnost snaží, tak násilí stále existuje. Jednou z těchto forem násilí je i stalking.

Podle Jurtely (2007) je stalking specifická forma násilí, jehož hlavním znakem je obsesivní upnutí se známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, která je obtěžována soustavně a opakovaně.

Již v 18. století byl tento jev znám v podobě patologické vazby na jinou osobnost nebo erotické náklonnosti, tzv. erotomanie. V druhé polovině 20. století se však názory na tento jev mění a stalking se stává nejen psychiatrickým problémem, ale i problémem s těsnou vazbou na kriminalitu. V kriminologickém smyslu je tak stalking definován jako úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost. (Meloy, 1998). Stalking se vyskytuje v různých podobách s různými typy pachatelů, jejich motivacemi a obětí. Stalking úzce souvisí s domácím násilím, často se s ním překrývá. Stalkerství se stává formou domácího násilí například ve chvíli, kdy ex-partner začne svou bývalou obětí pronásledovat. Zatímco ve většině evropských zemí je stalking trestným činem, v České republice to umožní až novela trestního zákona v lednu roku 2010. V současné době je tak stalking u nás posuzován maximálně jako vydírání, ublížení na zdraví nebo násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci. Policie obvykle zasahuje až ve chvíli, kdy dojde k napadení. Tato skutečnost je jednou z možných příčin

četnosti tohoto deliktu, Čírtková odhaduje, že 2 až 8 % obyvatel se stává obětí. (Čírtková, 2007). V zahraničí tomu není jinak, podle viktimologických výzkumů v USA přiznává 8 % žen a 2 % mužů, že se setkali s nebezpečným pronásledováním. (Tjaden, Thoennes, 2001).

Stalking se sestává ze série aktů, které samy o sobě mohou být neškodné a legální. Stalking je více ovlivněn osobností útočníka než situací. Vyskytuje se na všech socioekonomických úrovních, napříč každé společnosti. Je jisté, že stalking není jen okrajovým problémem, ale právě v dnešní době expanze technických (komunikačních) nástrojů a detabuizace intimních a společenských vztahů bude tento jev kulminovat, proto se také stal předmětem této diplomové práce.

Předběžný seznam literatury:

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2008. 150 s. ISBN 9788024722078

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2004, roč. 37, č. 4, s. 273 – 281.

GILLERNOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha : Karolinum, 2006. 280 s. ISBN 80-246-1293-3.

JURTELA, S. *Häusliche Gewalt und Stalking*. Wien : Studien Verlag, 2007. ISBN 978-3-7065-4500-6.

LOVAŠ, L. Sociální psychologie násilí. In VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha : Grada, 2001.

GJURIČOVÁ, Š. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha : Vyšehrad, 2000. 101 s. ISBN 80-7021-416-3.

MELOY, J. *The psychology of stalking : clinical and forencis perspectives*. San

Diego : Academic Press, 1998. 327 s. ISBN 0124905609.

TŮMOVÁ, Š. Stalking - stalkerství - nová forma psychického teroru. *Kriminalistický Sborník*, ročník 2005, č. 4. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2005.

TJADEN, THOENNES. *Stalking: Its Role In Serious Domestic Violence Cases* [online]. 2001 [cit. 2009-08-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/187446.pdf>>.

VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4

WELLS, C. Stalking: The Criminal Law Response. *Criminal Law Review*. 1997

Wells, Celia. "Stalking: The Criminal Law Response" in *Criminal Law Review*, July 1997, p.463-70.

Bc. Denisa Martinková

PhDr. Martin Cejp, CSc.

# 1 Úvod

Násilí v nejrůznějších podobách patří k lidskému životu od nepaměti a dochované dějiny lidstva jsou do značné míry dějinami jeho projevů. Jednou z těchto podob násilí je i stalking. V řeči lovců znamenal anglický výraz „stalking“ stopování, resp. stopováním uštvat lovenou zvěř k smrti.

Ačkoliv je stalking považován za relativně nový fenomén, na půdě psychiatrie je znám dlouho. Již v 18. století tehdejší psychiatrii se zabývali popisem a objasněním tzv. erotomanie (tj. patologické vazby na jinou osobu projevující se jako umanutý obdiv či erotická náklonnost) a dávali ji do volné souvislosti s jinými monomaniemi, jako je pyromanie, kleptomanie atd. (Čírtková, 2008). V druhé polovině 20. století se však názory na tento jev mění a stalking se stává nejen psychiatrickým problémem, ale i problémem s těsnou vazbou na kriminalitu. V kriminologickém smyslu je tak stalking podle Meloye (1998) definován jako úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost. Dále Meloy (1998) popisuje stalking jako zločin zahrnující pronásledování jedince v průběhu času, které je ohrožující a potenciálně nebezpečné. Stalking se vyskytuje v různých podobách, s různými typy pachatelů, jejich motivacemi a obětí.

Podle Čírtkové (2008:55): „*Stalking je soustavné (systematické) a excesivní (z normy vybočující) obtěžování druhé osoby projevy nevyžádané a umanuté pozornosti, podněcené v zásadě buď údajným či skutečným obdivem (erotickou náklonností), nebo pociťovanou záští, nenávisťí či pomstou.*“

Podle Jurtely (2007) je stalking specifická forma násilí, jehož hlavním znakem je obsesivní upnutí se známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, která je obtěžována soustavně a opakovaně.

Fenomén stalkingu je ve vyspělých zemích již více jak deset let předmětem intenzivního zájmu odborníků v oblasti kriminologie, psychologie, představitelů veřejné moci a neziskového sektoru, médií i veřejnosti. Jurtela (2007) označuje stalking za zločin 90. let 20. století. První zájem však na sebe stalking strhnul

pozorností vyvolanou pronásledováním prominentů, tedy herců, zpěváků a politiků. Snad nejznámějším případem je případ J. W. Hinckleyho, který v březnu roku 1981 podnikl atentát na amerického prezidenta Ronalda Reagana a jako motivaci uvedl, že chtěl imponovat herečce Jodie Fosterové a získat její přízeň. Podle Vacka (2001) atentátu předcházela typická obraz umanutého, systematického obtěžování navozeného údajným obdivem a láskou k herečce. Později se však zjistilo, že oběti stalkingu se může stát prakticky kdokoliv. Proto v mnoha státech byla zavedena trestnost stalkingu. Prvním státem, který přijal tzv. anti-stalkingové zákony, byla Kalifornie, a to již v roce 1990. Podnětem pro toto přijetí se stala vražda herečky Rebecy Schaeffer, která byla zavražděna svým fanatickým fanouškem. Po Kalifornii následovaly další státy jako Kanada v roce 1993, dále Velká Británie nebo Austrálie. V Belgii byla skutková podstata stalkingu zahrnuta do trestního zákona v roce 1998, v Holandsku v roce 2000. Rakousko zavádí trestnost v červenci 2006, Německo v lednu 2007, Itálie v únoru 2009<sup>1</sup>. Zatímco ve většině evropských zemí je stalking trestným činem, v České republice to umožnila až novela trestního zákona v lednu tohoto roku. Do konce minulého roku byl tak stalking u nás posuzován maximálně jako vydírání, ublížení na zdraví nebo násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci. Policie obvykle zasahovala až ve chvíli, kdy došlo k napadení.

I když v České republice nebyl proveden zatím žádný výzkum na téma stalkingu, tak Čírtková odhaduje, že 2 až 8 % obyvatel se stává jeho obětí (Čírtková, 2008). V zahraničí tomu není jinak, podle viktimologických výzkumů v USA přiznává 8 % žen a 2 % mužů, že se setkali s nebezpečným pronásledováním (Tjaden, Thoennes, 2001). Podle amerického průzkumu uveřejněného v lednu 2009 se stalo obětí stalkingu až 3,4 miliónů obyvatel Spojených států amerických, tedy 14 lidí z 1000 starších 18-ti let (Baum et al., 2009).

Stalking je více ovlivněn osobností útočníka než situací. Podle Čírtkové (2008) je stalking především důsledkem či produktem „zvláštní“ osobností pronásledovatele, jeho různých motivů a osobnostních profilů, které však nelze vtěsnat do jedné koncepce, která by nabízela univerzální teorii příčin tohoto fenoménu. Příčinou tak může být například rozčarování z ukončeného vztahu, snaha

---

<sup>1</sup> (<http://en.wikipedia.org/wiki/Stalking>)

někoho ovládat, mít nad ním dohled či moc. Jurtela (2007) pokládá za skutečné motivy pronásledování následující:

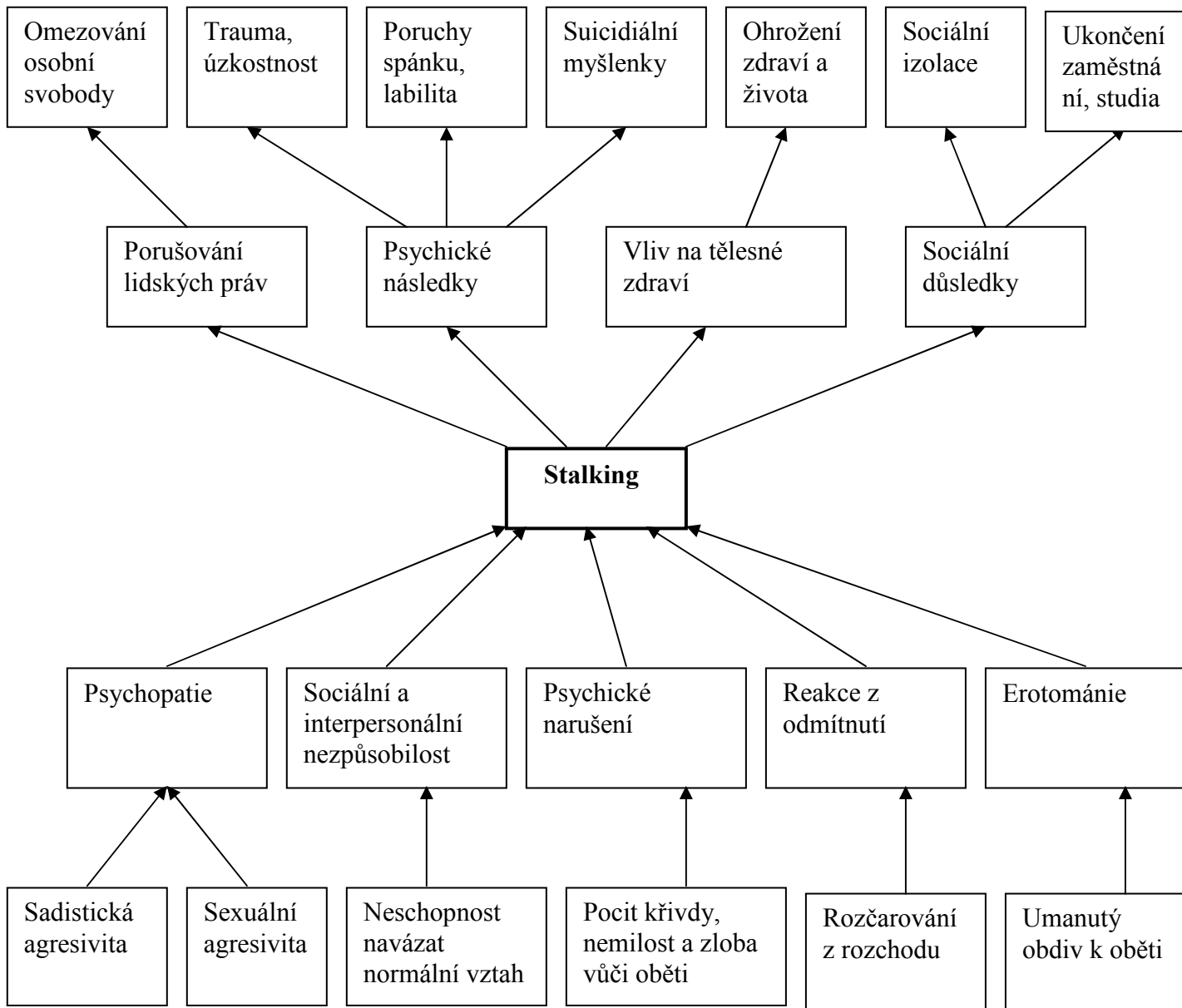
- vyhledávání blízkosti s vyhlédnutou obětí (asi 28% případů),
- získání totální kontroly nad životem oběti (asi 36% případů),
- rozhodnutí zničit blaho, tedy psychické i tělesné zdraví oběti.

Přímým následkem stalkingu je narušování soukromí, osobní svobody a lidské důstojnosti. V závažných případech pak stalking obvykle způsobuje vážné psychické následky, poškozují tělesné zdraví či dokonce ohrožuje život oběti. Podle Hoffmanna (2003) většina obětí trpí vážnými příznaky traumatizace, poruchami spánku a koncentrace, emocionální labilitou, úzkostností, jedna čtvrtina obětí má dokonce suicidální myšlenky. Kromě psychických následků má stalking i sociální důsledky. Oběti mění často ze strachu své běžné životní návyky. Mnohé z nich se cítí nuceny dokonce změnit své bydliště či pracoviště.

Stalking úzce souvisí s domácím násilím, často se s ním překrývá. Domácí násilí se mění na stalking například ve chvíli, kdy expartner začne pronásledovat svou oběť. Toto tzv. “pronásledování ex-partnerem” řadíme mezi jeden z typů pronásledování podle Boona a Sheridana (2002). Četný výskyt tohoto typu pronásledování bude jedním z hlavních výzkumných problémů této práce.

Pro vstupní analýzu problému jsem využila metodu strom problému, který vizualizuje ústřední problém, je diagramem jeho příčin a následků. Nástin diagramu příčin a následků souvisejících s problematikou stalkingu je uveden níže, přičemž příčiny problému jsou umístěny pod ním, následky nad ním.

**Schéma č. 1: Strom problému**



Zdroj: vlastní sestavení

Znázorněný diagram vidí příčiny stalkingu v osobnosti pachatele a ne v situačních faktorech jako alkohol, drogy apod. Chování oběti na spuštění pronásledování má nepatrný nebo žádný vliv. Následky jsou pak fatální především pro oběť, její rodinu a přátele.



## **2 Cíle práce a výzkumné otázky**

### **2.1 Cíle práce**

Tato diplomová práce si klade za cíl analyzovat problematiku relativně nového fenoménu stalkingu v kontextu domácího násilí.

Cíle práce lze rozdělit do následujících okruhů:

- 1) Správně vymezit a strukturovat problém stalkingu.
- 2) Nalézt možné příčiny a následky stalkingu.
- 3) Popsat politiku řešení stalkingu v zahraničí a České republice.
- 4) Nabídnout některé možnosti řešení stalkingu v České republice, které budou funkční a implementovatelné a budou respektovat potřeby a specifika zainteresovaných aktérů.
- 5) Pokusit se celkově přinést nové poznatky o stalkingu.

### **2.2 Výzkumné otázky**

V souvislosti s cíli práce jsem formulovala tyto výzkumné otázky:

- Do jaké míry spolu stalking a domácí násilí souvisí?
- Jaké jsou možnosti ochrany před stalkingem a jaké nástroje pro řešení problému jsou v České republice používány?
- Je současný systém pomoci pro oběti stalkingu v České republice dostačující?
- Jací aktéři jsou v řešení problému zainteresováni?
- Jaké jsou možné cesty budoucího vývoje boje proti stalkingu?

## 3 Metody, zdroje dat

### 3.1 Metody

Vzhledem k zaměření diplomové práce využívám několika metod analýzy a tvorby politik. Z kvalitativních metod, jejichž prostřednictvím se snažím objasnit teoretické poznatky, jsem využila analýzy dokumentů, zejména pak analýzy odborných monografií na téma stalking, odborných článků a studií. Českých publikací na téma stalking však mnoho není, a proto jsem nucena využít především zahraničních zdrojů. Další podstatnou částí analýzy dokumentů je prostudování veškerých právních norem, které s tématem diplomové práce souvisí. Taktéž v rámci této metody se seznámím s veškerými dostupnými statistickými daty, budu se zabývat studiem již provedených výzkumů zaměřených na analýzu stalkingu či podobného veřejně politického problému. Opět budu čerpat data ze zahraničních výzkumů, neboť i když je zřejmé, že problém existuje, v České republice nebyl prozatím oficiálně proveden žádný výzkum na toto téma.

Pro vymezení problému stalkingu je využita metoda strom problému, která problém strukturuje. Podle Veselého (2007:218-220): *„Strom problému je univerzální metoda identifikace, prioritizace a vizualizace problému. Strom problému je často součástí participativních plánovacích metod. Jde o diagram příčin a důsledků, tj. faktorů, které způsobují určitý problém. Stejně jako každý strom má i strom problému „kmen“, „kořeny“ a „větve“. Kmen představuje klíčový problém, kořeny příčiny problému a větve důsledky tohoto problému.“*

Další využitou metodou je analýza aktérů. Analýza aktérů je ideální metodou pro pochopení odlišných perspektiv jednotlivých aktérů, kteří jsou nějak zainteresovaní do problému, neboť se dle Veselého (2007:225-226): *„(...) snaží identifikovat všechny jednotlivce, skupiny či organizace, kterých se daná politika týká, poznat jejich jednání, záměry a vzájemné vztahy a zhodnotit jejich vliv, zdroje a zájem na realizaci určité politiky.“* Ve své práci provádím pouze „rychlou“ analýzu aktérů v rámci použití modelu A-A-A. Aktéři jsou definováni jako ti, kteří mají zájem na problému, kteří jsou problémem nějak postiženi a ti, kteří mají vliv (aktivní či pasivní) na řešení a rozhodování o problému.

Tyto metody doplňuje kvalitativní metoda případová studie, která na konkrétních příkladech demonstruje situaci několika obětí stalkingu. Součástí případových studií je interpretace rozhovorů mnou provedených s oběťmi a obsahová analýza textových zpráv, které stalker posílal jedné z obětí.

### **3.2 Zdroje dat**

#### **Odborné studie, monografie a články**

Z odborných monografií, využitých pro tuto práci, je třeba jmenovat především monografii Ludmily Čírtkové (Čírtková:2008). Čírtková se v jedné z kapitol této monografie zaměřuje na nové poznatky a otázky okolo stalkingu, přináší názory ke stalkingu a podává jeho psychologickou interpretaci. Vysvětluje, co je stalking, popisuje druhy stalkingu, jeho pachatele, příčiny a teorie, přístupy k řešení atd.

Ze zahraničních monografií je potřeba jmenovat první ucelenou knihu na téma stalking Meloye (Meloy:1998). Tato kniha je jeden ze stěžejních zdrojů využitých při zpracování teorie této diplomové práce.

#### **Zákony a deklaráce**

Z české legislativy byl využit především Trestní zákon (Zákon č. 140/1961 Sb.), díky jehož novelizaci v lednu tohoto roku se stalking zařadil do trestního zákoníka jako samostatná skutková podstata.

Ze zahraničních zdrojů jsem pak využila legislativního veřejně politického dokumentu Všeobecné deklaráce lidských práv dostupné z :

(<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>), která přispívá k upevnění povědomí o rovnosti všech lidí, stejných práv, právu na svobodu a osobní bezpečnost, kterou stalking porušuje.

#### **Dokumenty a záznamy stakeholderů**

Pro práci je využita řada materiálů zainteresovaných aktérů, od záznamů veřejné správy až po dokumenty neziskových organizací.

## **Sekundární výzkumná data a statistiky**

Absence statistických zdrojů o stalkingu v České republice kompenzují zahraniční výzkumy. Vycházela jsem tak především z (dle mého názoru nejobjektivnějšího a nejhodnotnějšího) viktimologického výzkumu vedeného Katrinou Baum a dalšími, který provedli pro Ministerstvo spravedlnosti USA. Tento výzkum byl realizován v roce 2006 a zveřejněn v lednu 2009. Dle tohoto výzkumu se údajně stalo obětí stalkingu během roku 2006 až 3 424 100 obyvatel USA starší 18 let. Výzkum byl proveden na 65 270 respondentech, přičemž návratnost odpovědí byla 83%, tedy reagovalo 54 174 respondentů. Z dalších studií jsem využila například studii Brewster z roku 1998, Katrine Hall z roku 1998, studii Purcella, Pathé a Mullena z roku 2002, Darmstädter Stalking Studii Vosse z roku 2004 a jiné. Všechny uvedené studie obsahují statistiky o počtu pronásledovaných, statistiky o obětech, pachatelích, o době pronásledování atd.

## **4 Teoretická východiska**

Současný stav teorie stalkingu, jak tvrdí Čírtková (2008), je stále „v plenkách“ a pro vysvětlení příčin tohoto fenoménu jsou k dispozici spíše hypotézy než ověřené koncepce. Univerzální výklad, který by byl aplikovatelný na všechny případy stalkingu, současné vědecké poznání nenabízí, v průběhu zkoumání tohoto fenoménu bylo však vypracováno a představeno několik různých teoretických koncepcí, které se snaží příčiny problému zodpovědět. Tyto koncepce se různí ve východiscích, úhlech pohledů i závěrech, k nimž dospívají. Na stalking lze tak například nahlížet z pohledu psychologického nebo sociologického.

### **4.1 Stalking pohledem psychologie**

Podle Čírtkové (2008) je stalking především důsledkem či produktem „zvláštní“ osobnosti stalkera a teoretické názory na to, proč a jak takové osobnostní dispozice vznikají, se různí. Tyto názory akcentují význam raných vývojových stadií osobnosti nebo poruch osobnosti stalkera. K nejvíce propracovaným pokusům o

vysvětlení příčin stalkingu z pohledu psychologie patří dle Vosse (2004) tyto tři teorie:

#### 4.1.1 Teorie vazby (připoutání - attachmentu)

Předmětem mnoha odborníků je vazba mezi dítětem a pečující osobou, kteří zkoumají příčiny a mechanismy jejího vzniku, typy vazeb v souvislosti s dopady na schopnost dítěte navazovat a udržovat další sociální vztahy v průběhu jeho celého života. Podle Damona (in. Hoskovcová, 2006) dobrý vztah k pečující osobě tvoří základ dalšího psychického růstu, naopak nešťastný vztah se může projevit různými dlouhodobými důsledky ve vývoji a posléze i v dospělosti. Tyto rané zkušenosti s vazbou nemusí nezvratně ovlivnit osud vyvíjejícího se dítěte, ale vytváří předpoklad určitých silných a slabých stránek v pozdější interakci se světem.

Bowlby definuje citovou vazbu (attachment) jako hypotetický konstrukt vyjadřující „*trvalé emoční pouto, charakterizované potřebou vyhledávat a udržovat blízkost s určitou osobou, zejména v podmínkách stresu*“ (Bowlby, 1969, cit. in. Kulísek, 2000: 406). Tato osoba bývá vnímána jako moudřejší a silnější a nedá se jednoduše nahradit jinou. Za jednu ze základních biologických funkcí vazby je považována ochrana, její zformování je jedním z předpokladů přežití a zdravého vývoje jedince. Jak efektivní je ochrana a emoční podpora, závisí od kvality vazbových interakcí, potažmo citové vazby.

Základní myšlenkou teorie vazby je tedy vybudování stabilního a emocionálně uspokojivého vztahu dítěte ke klíčové osobě, obvykle matce. Kienlen a kol. (in. Meloy, 1998) popsala čtyři typy vazby (attachmentu), které popisují, jak jedinec vnímá sám sebe a ostatní:

1) Bezpečný attachment (vazba) - jedinec vnímá sám i okolí pozitivně, je schopen vyrovnaných vztahů.

2) Zaujatý attachment - jedinec vnímá okolí pozitivně, ale je pro něj typický negativní sebeobraz. Podle Kienlen (in. Meloy, 1998) tito jedinci trpí méněcenností,

jsou žárliví a mívají obsedantní myšlenky k objektu jejich zájmu. V případě selhání intimních vztahů jedinec reaguje nepřiměřeně, vykazuje extrémní hněv a hostilitu vůči druhému.

3) Bázlivý attachment - stejně jako u zaujatého attachmentu jedinec sám sebe vnímá negativně a z důvodu chronické úzkosti z odmítnutí či opuštění partnerem není schopen vyrovnaných intimních vztahů.

4) Odmítavý attachment - tento attachment zahrnuje emocionální odstup od ostatních, a to za účelem uchovat si pozitivní sebeobraz.

První z jmenovaných (bezpečný attachment na referenční osobu matky) je vnímán jako základní biosociální skutečnost, díky které je jedinec schopný udržovat normální sociální a intimní vztahy. Podle Bowlbyho (cit. in. Čírtková, 2008) se zkušenosti z raného vztahu s matkou přenášejí i do pozdějších vztahů a poruchy či absence připoutání k matce mají za následek narušené interpersonální vztahy v dospívání a v dospělosti. Jedinec ztrácí schopnost budovat vztahy na bázi vzájemného respektu a uznávání druhé osoby. Projevy jako výbuchy vzteku a neschopnost se odpoutat od vysněného idolu nebo bývalého partnera jsou interpretovány jako symptomy patologické vazby v raném dětství (Boon a Sheridan, 2002; Voss, 2004).

V současnosti, jak popisuje Čírtková (2008), existují dvě hypotézy ohledně propojení stalkingu s negativními zkušenostmi z raného dětství:

- narušená vazba tvořící predispozici ke stalkerství (narušená vazba představuje úzkostné, ambivalentní, dezorganizované připoutání, které vzniká v kontaktu s matkou v raném dětství),
- k evokaci stalkingu dochází v momentě, kdy je budoucí stalker v aktuálním vztahu konfrontován se situací, která u něj vyvolává pocity zranění obdobné jako v dětství.

#### 4.1.2 Psychoanalytická teorie

Stejně jako předchozí teorie se tato teorie opírá o vliv raných dětských zážitků na vznik stalkingu. Ústředním pojmem této teorie je objektový vztah. Tímto objektem se rozumí druhá osoba (obvykle matka) ve vztahu s jedincem. Podle této teorie se z dítěte vyvine plnohodnotná osobnost, pokud má s matkou zdravý vztah. Jak uvádějí autoři Winkler, Hrdinová, Kukla (1999:87): „*Faktory, které ovlivňují vznik vazby matka-dítě, je nutné hledat již v těhotenství a někdy i před ním*“. Na kvalitě vztahu mezi matkou a dítětem se podílí několik faktorů. Pomineme-li biologický faktor, který je dán geneticky, patří sem faktory i situační. Jsou to například chtěné těhotenství, zdravotní průběh těhotenství, velikost a kvalita sociální opory okolí, počet rizikových a stresujících událostí během těhotenství, atd. (Winkler, Hrdinová, Kukla, 1999).

Teorie se také zaměřuje na individuálně separační proces, ve kterém si jedinec vybudovává vědomí oddělení se od primárního objektu lásky. Postupným utvářením specifického vztahu matka – dítě za normálních okolností se intenzivně zabývala Margareta Mahlerová (cit. in. Langmeier, Krejčířová, 1998), která individuální proces rozdělila do čtyř subfází: diferenciaci, procvičování, navazování přátelských vztahů a individuace. V první jmenované subfázi dítě začíná odlišovat matku od druhých a bojí se cizích lidí. V subfázi procvičování se dítě aktivně začíná vzdalovat od matky, ale vždy se k ní opět vrací za účelem získání jistoty a emočního zklidnění. Následuje subfáze navazování přátelských vztahů, ve které se dítě stává odolnější vůči frustraci a navazuje vztahy k dalším lidem. V poslední subfázi individuace si děti rády hrají samy a jsou schopny snášet krátkodobou separaci. Pokud je však tento proces oddělení od matky z různých důvodů narušen, vznikají disfunkční způsoby jednání, kterým může být i stalking.

#### 4.1.3 Psychodynamická teorie

Psychodynamické teorie upouštějí od vývojových paradigmat a více se přiklánějí k psychopatologii pronásledovatele. Tyto teorie se tedy soustřeďují na patologické chování pachatelů, vysvětlují stalking pomocí poruch osobnosti stalkera, především narcistické a hraniční poruchy osobnosti. Stalkeři jsou podle této

koncepce motivování záští a nepřátelstvím vůči oběti s cílem narcistické destrukce oběti, sexuální motiv a externí faktory zde nehrají žádnou roli, tedy vyjma spouštěčů, jakými jsou ukončení vztahu se stalkerem nebo odmítnutí kontaktu ze strany oběti. Tato teorie se dle kritiků nedá použít na všechny typy stalkingu (Čírtková, 2008).

Mullen (1999) vidí stalking obdobně, spojuje jej s poruchami osobnosti, především antisociální, hraniční, narcistickou a teatrální.

Zona (in. Meloy, 1998) popsal také nejčastější čtyři poruchy osobnosti, kterými pronásledovatel trpí. Mezi tyto poruchy patří antisociální porucha, porucha hraniční osobnosti, histrionická a narcistická porucha. Jedinci těchto poruch postrádají vlastní identitu. Tyto poruchy se mohou vyskytovat samostatně nebo různě spojené. Mezi hlavní symptomy antisociální poruchy bývá nečestnost, lhaní, užívání falešných jmen, impulsivnost, nezodpovědnost, nedostatek lítosti aj. Pachatel stalkingu s touto poruchou má obvykle falešnou image, zapírá svou životní historii a předstírá zájem o oběť. U jedinců trpících hraniční poruchou osobnosti existují zuřivé snahy vyhnout se reálnému nebo imaginárnímu opuštění. Jedinci bývají obvykle citově nestabilní, se silně kolísavými náladami. Jedinci s histrionickou poruchou často považují vztahy za více intimní než ve skutečnosti jsou. Tito jedinci jsou nesví, pokud nejsou centrem pozornosti. Tato porucha se často vyskytuje u tzv. „falešných“ obětí trpících falešným viktimizačním syndromem (viz. kapitola 5.6.5).

Dle Zona (in. Meloy, 1998) pachatelé stalkingu trpí i duševními poruchami jako poruchy myšlení, poruchy nálad nebo poruchy látkového zneužívání. Při poruše myšlení mají jedinci problém rozeznávat reálné od nereálného, často trpí halucinacemi, deziluzemi, které nabývají bizarních rozměrů. Poruchy nálad zahrnují stavy od depresí po stavy mánie, obsahují také psychotické symptomy jako halucinace, deziluze nebo i sebevražedné chování. Poruchy látkového zneužívání, především léků, alkoholu či drog, se mohou stát rovněž spouštěčem stalkingu.



## **4.2 Stalking pohledem sociologie – sociální sítě**

Tento přístup poukazuje na možný vliv sociálních sítí na stalking, který lze získat nebo se naučit ze sociálních sítí v rámci sociálních institucí jako je rodina, škola, pracovní prostředí, atd. Tyto určité formy chování lze získat i prostřednictvím interakce. Dle Wortmana (in. Uphold, 1991) sociální síť je soustava vazeb v určité skupině lidí. Matoušek (2003) vnímá sociální síť jako množinu jednotlivců a osobních vazeb mezi nimi přesahující hranice formálních i neformálních skupin.

Podle Kalmusse (1984) právě muži, kteří mají osobní zkušenost s domácím násilím a stali se svědky nebo samotnými oběťmi, jsou náchylnější k reprodukci stalkingu. Sev'erová (2002) poukazuje na fakt, že mírné formy stalkingu jsou ve skutečnosti „naučeny“ nebo jsou nepřímými důsledky působení sociálních sítí. U obětí, podle Borquea (in. Ferraro, 1995) může rodina či přátelé ovlivnit, zda a kdy se oběť stalkera bude cítit jako oběť.

Sev'erová (2002) taktéž zmiňuje důležitou roli médií. Stalkerovi se právě v médiích dostává posvěcení či podpory jeho chování, které je často vnímáno jako snaha o navázání zpřetrhaného emocionálního pouta. Moderní doba a v současnosti velmi populární internetové sociální sítě jako facebook nebo myspace, na kterých lidé sdílejí svá osobní data s lidmi po celém světě, nenahrává jen kyberstalkingu, který je charakterizován jako pronásledování prostřednictvím informačních a komunikačních technologií<sup>2</sup>, ale všem typům stalkingu vůbec.

## **5 Strukturace problému**

### **5.1 Historie fenoménu stalking**

Již v klasické literatuře se můžeme setkat s několika historickými příklady pronásledování. Už Shakespeare ve svých posledních 25 sonetech vykresluje známky pronásledování, které bylo tehdy spojováno především s neopětovanou a nešťastnou láskou. Mullen, Pathé a Purcell (2000) popisují chování typické pro stalkery v životech a dílech italských básníků Danté Alighieriho, Francesca Petrarce nebo

---

<sup>2</sup> (<http://en.wikipedia.org/wiki/Cyberstalking>)

filosofa Sorena. Tenkrát bylo toto pronásledování považováno za hrdinské. Hrdinským přestalo být v 18. století, kdy bývá spojováno s tzv. erotománií (viz. kapitola 1).

V první polovině 20. století se pronásledování stalo předmětem zkoumání řady renomovaných odborníků, tuto skutečnost podněcuje i dobový případ 53leté Francouzky, která žila v přesvědčení, že ji miluje anglický král Jiří IV. Francouzka se potulovala v blízkosti Buckinghamského paláce a jakýkoliv podnět, byť drobný, (jako například záchvěv závěsů v okně) si vysvětlovala jako projev lásky jejího idolu k ní. Francouzský psychiatr De Clérambault jako první upozornil na skutečnost, že motivem pro stalking nemusí být nezpracovaná láska, sexualita či erotika, ale důvodem se může stát pýcha, pocit mimořádnosti sebe sama nebo narušení kontaktu s realitou (in. Čírtková, 2008).

De Clérambault (in. Čírtková, Vitoušová, 2007) dále popsal fáze průběhu „milostného pronásledování“, popsal je v následujícím třífázovém modelu:

- 1. stadium pýchy** – erotoman je pln nadějných očekávání a vykazuje chování typu namlouvání a dvoření,
- 2. stadium zklamání** – u erotomana se objevují obavy, cítí se zhrzený, oběť pronásleduje výčitkami a neopodstatněným obviňováním,
- 3. stadium hněvu** – erotoman formuluje majetnické požadavky, jež je ochotný prosadit cestou agrese, může vydírat nebo vyhrožovat.

V druhé polovině, resp. od 80. let 20. století, dochází k výrazné změně v mnoha ohledech. Předně vzniká pojem „stalking“, který zahrnuje daleko širší škálu různých vzorců chování, ale také se stalking dostává do pozornosti dalších vědních oborů, které jsou zaměřeny na kriminalitu. Spousta případů z psychiatrických ambulancí a léčeben se stěhuje do soudních síní, snad nejznámějším případem se stává v tomto ohledu (již výše uveden) případ J. W. Hinckleyho, který v roce 1981 podnikl atentát na amerického prezidenta Ronalda Reagana. J. W. Hinckley chtěl imponovat herečce Jodie Fosterové (Vacek, 2001). Krátce před střelbou poslal Hinckley herečce dopis, ve kterém psal: „(...) *Jodie, v sekundě bych zanechal nápadu na to, abych dostal Reagana, kdybych jen mohl získat tvoje srdce a prožít*

*zbytek života s tebou...*“ (Meloy, 1998:21). I když zájem o stalking odstartovalo právě pronásledování prominentů, postupně se zjistilo, že obětí se může stát kdokoliv.

## **5.2 Veřejně politický charakter problému**

Stalking lze považovat za sociální problém a to jak z objektivistického i subjektivistického hlediska. Dle Friče (1990) splňuje tyto podmínky:

- je veřejností hodnocen jako nežádoucí jev, z něhož ale známe východisko dosažené kolektivní akcí,
- ve veřejné diskuzi je vnímán a definován jako společenský problém, tedy sociálně konstruován.

To vše by bylo možné doložit na pozornosti, již problému věnují média i politici, a kterou není možné nezaznamenat.

Zároveň se dá stalking považovat za veřejně politický problém. Jak uvádí Veselý (193:2007): „ (...) *za problémy ve veřejné politice považují jen ty konstrukce rozporu mezi ideálem a skutečnou situací, které lze řešit prostřednictvím nástrojů veřejné politiky.*“ Je-li tedy stalking řešen za pomoci veřejně politických nástrojů (jako například legislativa, poskytování služeb), splňuje rovněž tuto podmínku.

Pro správně vymezení problému z hlediska veřejné politiky shrnuje těchto pět nároků (které stalking splňuje) Veselý (2007):

- dotýká se života významného počtu příslušníku daného společenství, i když některých více nebo přímo (oběti stalkingu) a jiných méně nebo nepřímo (rodina oběti),
- je analyzovatelný,
- je řešitelný veřejně politickými nástroji (legislativa, preventivní programy,...),
- není ani příliš široký, ani příliš úzký (specifický problém řešený v obdobném rozsahu v různých státech, přesto zahrnuje dílčí subproblémy),
- nelze jej vyřešit snadno a rychle.

### **5.3 Definice pojmu stalking**

Definovat pojem stalking je úkolem nelehkým, neboť zahrnuje velký počet vzorců chování. V minulosti byl termín stalking spojován s loveckou terminologií a znamenal lovení, stopování zvěře. Podle Kienlenové (in. Meloy, 1998) je stalking definován jako dlouhodobé, nechtěné pronásledování jedince nebo obsedantní obtěžování jinou osobou, způsobující oběti strach o její bezpečí. Meloy (1998) jej popisuje jako zločin zahrnující pronásledování jedince v průběhu času, které je ohrožující a potenciálně nebezpečné. Stalking se podle něj vyskytuje v různých podobách s různými typy pachatelů, jejich motivacemi a obětí.

Kombinací definice Kienlenové a Meloye vytvořili definici Mullen a Pathé. Mullen, Pathé (1999) charakterizují stalking jako rušivé chování, které je nejméně desetkrát opakované, a to po dobu jednoho měsíce, způsobující strach a úzkost a zahrnující všechny typy komunikace.

Podle Ministerstva spravedlnosti USA stalking vytváří nejistotu, vstěpuje strach a je schopen narušit život. Může zahrnovat vážné (nebo dokonce smrtelné) násilí. Stalking v sobě obsahuje vzorec kriminálního, ale i zdánlivě nevinného chování, které v oběti způsobuje strach o sebe a ostatní. Stalking se odlišuje od ostatních typů zločinů dvěma způsoby. Prvním, že způsobuje opakovanou viktimizaci osoby a druhým, že je definován dopadem na oběť.<sup>3</sup>

Německý psycholog Fullgrabe (2001) popsal stalking z kriminologického pohledu. Stalking podle něj je úmyslné, zlovolné jednání, které pronásledovanou osobu omezuje v jejím běžném způsobu života či dokonce ohrožuje její tělesnou integritu.

Stalking vždy představuje zásah do privátní sféry jedince, má velmi blízko k domácímu násilí. Pronásledování bývá motivováno obdivem nebo také nenávisť. V konkrétní podobě stalking představuje zasílání výhrůžných dopisů, SMS zpráv, emailů, pozorování, zveřejňování intimních fotografií na internetu, nevyžádané

---

<sup>3</sup> (<http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojp/186157.pdf>)

telefonáty, návštěvy, dary a jiné formy vnučování se do přízně oběti (Čírtková, 2004).

## **5.4 Pachatelé**

Pachatel, v našem případě stalker, by se dal charakterizovat jako jedinec, který je patologicky posedlý zájmem o jinou osobu, často veřejně známou.<sup>4</sup>

### **5.4.1 Typologie pachatelů**

#### **Typologie podle objektu pronásledování**

V roce 1993 Holmes rozčlenil pachatele pronásledování do šesti základních skupin podle objektu jejich pronásledování (in. Boon, Sheridan, 2002):

1. pronásledovatel celebrit (celebrity stalker),
2. pronásledovatel ex-partnera (domestic stalker),
3. pronásledovatel politiků (political stalker),
4. pronásledovatel z vášně (lust stalker) – pronásledování se sexuálním motivem, častým střídáním objektů,
5. pronásledovatel ze ziskové motivace (hit stalker) – účelové pronásledování, např. s účelem se obohatit,
6. pronásledovatel zhrzený a odmítnutý v lásce (love-scorned stalker).

#### **Typologie pronásledovatelů podle rizik pro oběť**

Mullen a MacKenzie (2004) rozlišili podle rizik pro oběť pět typů pachatelů:

**1. Odmítnutý pronásledovatel (rejected stalker)** - tento pachatel pronásleduje oběť z důvodu odmítnutí nebo rozčarování z ukončeného vztahu, který může být intimní, rodinný, pracovní, obchodní nebo terapeutický. Stalking se stává náhražkou za ukončený vztah, který se pronásledovatel většinou pokouší tímto způsobem obnovit.

---

<sup>4</sup> (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stalker>)

**2. Hledač intimity** (intimacy seeker) - oběti jsou pro pachatele osoby cizí nebo povrchně známé, často celebrity. Pronásledovatel nemá nutně zájem o sexuální vztah, spíše touží po vztahu s obětí a jakékoliv její odmítavé reakce si vysvětluje pozitivně. Pronásledovatelé tohoto typu mívají obvykle prázdný život, který vyplňují tímto smyšleným vztahem.

**3. Nekompetentní nápadník** (incompetent suitor) - tyto pronásledovatelé touží po nějakém vztahu (po rande nebo sexuální schůzce), jsou obvykle sociálně nešikovní, díky čemuž zažívají odmítnutí ve vztazích, a proto se upínají na stále nové terče.

**4. Rozčilený pronásledovatel** (resentful stalker) - těmto pronásledovatelům jde o moc a kontrolu nad oběťmi, jsou velmi vytrvalí. Pronásledují oběti, neboť mají pocit že kvůli údajné újmě, kterou jim oběti způsobily, jsou v právu. Obětem vyhrožují a zadržují je.

**5. Predátorský pronásledovatel** (predatory stalker) - tyto pronásledovatelé se vyznačují sexuálně agresivním chováním a často voyeurstvím. Oběti pronásledují systematicky, sbírají o nich informace, fantazírují o útoku a libují si v tom, že jsou postupně odhalováni.

Mezi rizika, podle kterých je výše uvedena typologie pachatelů, patří:

- fyzické napadení oběti,
- vyhrožování,
- perzistence pronásledování – vytrvalost,
- pronásledování nové oběti,
- psychické a sociální poškozování oběti.

Následující tabulka stanovuje vyjmenovaná rizika pro jednotlivé typy pronásledovatelů.

**Tabulka č. 1: Stanovená rizika pro typy pronásledovatelů**

Domény rizika	Odmítnutý pronásledovatel	Hledač intimity	Nekompetentní nápadník	Zlostný pronásledovatel	Predátorský pronásledovatel
Napadení	vysoké riziko	nízké riziko	nízké riziko	nízké riziko	nízké riziko
Vyhrožování	vysoké riziko	moderované riziko*	vysoké riziko	vysoké riziko	nízké riziko
Perzistence	moderované riziko	vysoké riziko	nízké riziko	moderované riziko	nízké riziko
Psychické a sociální poškození oběti	vysoké riziko	moderované riziko	nízké riziko	vysoké riziko	vysoké riziko
Opakování vůči nové oběti	vysoké riziko	nízké riziko	vysoké riziko	moderované riziko	vysoké riziko

Zdroj: Mullen, MacKenzie (in. Čírtková, 2008)

\* U moderovaného rizika je potřeba přihlížet k aktuální situačním faktorům (tedy ke moderovaným okolnostem)

### **Typologie podle vztahu oběť – pachatel**

Zona a kol. (in. Meloy, 1998) zkoumali po celá desetiletí vztahy mezi oběťmi a pachateli, přičemž jejich členění zahrnovalo dvě hlavní skupiny vztahů oběť-pachatel, a to bez předchozího vztahu a s předchozím vztahem. Toto členění postupně rozčlenili na skupiny známosti, obchodní partneři, sousedé, profesní vztahy, náhodné sexuální známosti.

Podle viktimologického výzkumu uskutečněného v roce 2006 Ministerstvem spravedlnosti USA 3 ze 4 obětí pachatele znala, ve 30,3 % případů oběť měla intimní vztah s pachatelem, ve 45,1 % oběť s pachatelem sice neměla intimní vztah, ale také jej znala (Baum et al., 2009). Z intimních partnerů byl pachatel nejčastěji ex-přítel/kyně nebo ex-manžel/ka. Z ostatních vztahů, kdy oběť pachatele znala, byly nejčastější přítel/kyně, spolubydlící, soused/ka nebo známý či známá z práce nebo ze školy. Jednotlivé vztahy mezi obětí a pachatelem dokládá následující tabulka:

**Tabulka č. 2: Vztahy mezi obětí a pachatelem (N=54 174)**

<b>vztah oběť - stalker</b>	<b>procento obětí stalkingu</b>
<b>ZNÁMÝ/INTIMNÍ VZTAH</b>	<b>30,3 %</b>
Manžel/ka	5,6 %
Přítel/kyně	3,2 %
Ex-manžel/ka	8,4 %
Ex-přítel/kyně	13,1 %
<b>ZNÁMÝ/NEINTIMNÍ VZTAH</b>	<b>45,1 %</b>
Přítel/kyně, spolubydlící, soused/ka	16,4 %
Známý/á z práce nebo ze školy	9,9 %
Jinak známý/á	9,8 %
Relativně známý	9,0 %
<b>NEZNÁMÝ/CIZÍ</b>	<b>24,7 %</b>

Zdroj: Baum et al., 2009

### **Typologie podle multiaxiálního přístupu**

Na základě těchto příčin lze vyvodit nejznámější typologii pronásledovatelů dle Boona a Sheridanové (2002):

#### **1. Ex-partnerské obtěžování**

Ex- partner stalking zahrnuje až 50 % všech případů pronásledování. Tento typ pronásledování je nebezpečný, v ex-partnerském typu stalkingu se často vyskytuje nepřátelství, nenávisť a riziko násilností ze strany stalkera. Bývalí partneři jsou více násilní než neznámí pronásledovatelé, se kterými oběť neměla intimní vztah. Motivace k pronásledování vyplývá z dřívějšího vztahu, pronásledovatel se cítí odvržen, pociťuje hořkost a nepřátelství vůči oběti, motivace bývá spojena s asociovanými otázkami moci, kontroly a svobody. V tomto typu stalkingu se většinou objevuje zneužívání třetí strany a to jak verbální, tak fyzické. Stalker často pronásleduje rodinu a přátele oběti.



## **2. Poblázněné pronásledování**

Četnost tohoto pronásledování bývá zhruba 18 %. Oběť je spíše v roli idola a milované osoby než obětí. Tento idol je smyslem života pachatele, dominuje v jeho fantazii, svět a události jsou vždy interpretovány s milovanou osobou. Touha stalkera po milované osobě je opakem hněvu, který je typický pro výše uvedeny typ pronásledování. Milovaná osoba je vyhledávána bez lstí v podobě milostných psaníček, předstírání náhodných setkání apod. U tohoto typu pronásledování nebývá riziko fyzické agrese. Pronásledování umanutým ctitelem tak představuje lehčí variantu stalkingu. Nejde zde o kontrolu, pomstu či sadismus, ale o adorování, obdiv a milostnou poblázněnost.

## **3. Pronásledování fixovaným pronásledovatelem s psychickými poruchami**

Typickými oběťmi tohoto pronásledování bývají lidé s vyšším sociálním statusem (celebrity, významné či atraktivní osoby v určitém prostředí, například profesor na univerzitě). Pronásledovatel žije v iluzorní představě o reálnosti ideálního vztahu a má pocit, že i oběť si přeje kontakt s ním. Pronásledovatel mívá většinou záznam u policie nebo psychiatrii a může trpět hraniční poruchou osobnosti nebo schizofrenií. Aktivita stalkera jsou typické neustálým bombardováním a pokusy o kontakt s obětí (telefonní teror, SMS, návštěvy na pracovišti, atd.). Obsahy zasílaných materiálů bývají obscénní či sexuální a sémanticky nepropojené. Stalker bývá u tohoto typu pronásledování nevypočitatelný, hrozí u něj fyzické a sexuální napadení.

## **4. Sadistický pronásledovatel**

Tento typ pronásledování je značně nebezpečný a je charakteristický emocionálním chladem a psychopatií. Dominantním znakem je zde snaha zcela kontrolovat život oběti a to ve všech aspektech (sociálních, profesních, finančních, fyzických aj.). Vůči oběti střídají projevy hrozby a laskavosti. Hrozby bývají explicitní jako například „*Musíme spolu umřít*“, nebo implicitní, kdy oběti zašle uschlé květiny. Sadistický pronásledovatel se vyznačuje obratností v komunikaci, vyniká v manipulaci, u nezasvěcených a na veřejnosti umí vzbudit příznivý dojem. Ve skutečnosti je egocentrický, záłudný, arogantní a povrchní. Tento typ pronásledování odpovídá za tragické případy stalkingu.

Následující tabulka vypracovaná Boonem a Sheridanovou (2002) shrnuje výše uvedené informace a dle charakteristik pronásledování zařazuje pachatele do jednotlivých kategorií pronásledování. Je však nutné dodat, že jen ve velmi málo případech se setkáváme s vyhraněným typem stalkera, většina se pohybuje na hranici dvou i více typů, tzn. že například riziko pro oběť u ex-partnerského pronásledování neexistuje, vždy záleží na mnoha faktorech.

**Tabulka č. 3: Rozdělení pronásledování dle charakteristik**

	<b>ex-partnerské pronásledování</b>	<b>poblouzněné pronásledování</b>	<b>pronásledování fix. stalkerem</b>	<b>sadistické pronásledování</b>
<b>Trvání</b>	Dlouhodobé	Krátkodobé (když dojde k intervenci)	Dlouhodobé (při blízkosti)	Dlouhodobé
<b>Pocity oběti</b>	Hněv, strach, nenávisť	Rozpaky, nepříjemnosti	Strach, ohromení	Strach, bezmocnost
<b>Riziko pro oběť</b>	Závisí na osobnosti stalkera	Nízké	Vysoké	Velmi vysoké
<b>Schopnost intervence</b>	Možná	Vysoká	Nízká	Velmi nízká
<b>Techniky k minimalizování hrozby</b>	Přestěhování	Citlivé vysvětlení, změna zaměstnání	Pachatel k forezním psychiatrům	Utajené přestěhování
<b>Motivy</b>	Nenávisť, zášť, kontrola	Láska	Fixace	Kontrola, moc
<b>Selektivní kritéria oběti</b>	Nenávisť, zášť ke zdroji	Objekt touhy	Blízkost/fyzická atraktivita	Nejasné důvody
<b>Pravděpodobnost opakování</b>	Dle geograf. okolností	Nízká	Příležitostná	Velmi vysoká

Zdroj: Boon, Sheridan, 2002

## 5.4.2 Motivy pro pronásledování

Příčiny stalkingu jsou stejně komplexní a multiderminované jako příčiny každého jiného násilí a jednání. Stalking zahrnuje faktory sociální, biologické i psychologické. Meloy (1998) dle motivací u stalkingu rozlišil 2 druhy násilí:

**1. afektivní** – motivací je zvýšené autonomní vzrušení doprovázeno hněvem a strachem. Toto násilí bývá často reakcí na vnímanou hrozbu (odmítnutí) a vede často k poranění oběti,

**2. predátorské** (kořistnické) – toto násilí je plánované, záměrné a bez emocí. Jeho cílem bývá kontrola, zastrašení či devalvace oběti. Většinou zůstává ve formě explicitního nebo implicitního vyhrožování.

Podle Ogilvie (2000) primární motivací pro stalking bývá nejčastěji moc, pomsta a nejistota. Stalking je spíše zakořeněn v „psyché“ útočníka, než odvozen ze sociálních faktorů a situačního kontextu a je tak motivován více interpersonální agresí než materiálním ziskem či sexem.

Mullen (in. Čírtková, 2004) uvádí 5 hlavních motivačních vzorců:

1. reakce na odmítnutí,
2. hledání intimity a blízkosti za každou cenu,
3. ventilování hostility a nenávisti,
4. pronásledování z nedostatku kompetencí řešit situaci jinak,
5. pronásledování jako důsledek predátorské agresivity.

Z empirických výzkumů vychází víceméně podobné motivace s drobnými rozdíly. Tjaden a Thoennes (1998) zjistili ve telefonním průzkumu provedených na 8 000 ženách a 8 000 mužích, že 21 % obětí zaznamenalo jako primární motivaci kontrolu. Meloy (1998) uvádí u 55 % obětí hněv a hostilitu jako motivaci. U studie Hall (in. Meloy, 1998) uváděli respondenti více než jednu motivaci. Oběti uvedly, že v 58 % stalker neakceptoval rozchod, 56 % obětí se domnívalo, že stalking vycházel z obsese, ve 32 % byla důvodem pomsta, ve 27 % žárlivost, ve 23 % přání navázat vztah, 9 % nedokázalo udat motiv. Dle viktimologického výzkumu USA oběti

uváděly jako nejčastější motivaci pro stalking odplatu, hněv a zášť a to ve 37 % případů. Další motivace znázorňuje následující tabulka:

**Tabulka č. 4: Nejčastější motivace pro stalking (N=54 174)**

Motivace	četnost v %
Odplata, hněv a zášť	36,6 %
Kontrola nad obětí	32,9 %
Duševní onemocnění/emoční nestabilita	23,4 %
Obdiv pachatele a nezájem oběti	16,8 %
Neakceptování rozchodu	16,2 %
Násilnická motivace	14,4 %
Vyžadování pozornosti	9,1 %
Blízkost oběti a samota pachatele	6,6 %
Kulturní rozdíly	4,0 %
Domněnka, že oběť má ráda pozornost	2,4 %
Jiný důvod nebo neznámý důvod	29,9 %

Zdroj: Baum et al., 2009

### 5.4.3 Techniky pachatelů a délka pronásledování

Technikami pachatele jsou zde míněny obecné vzorce chování, kterých se dopouští stalker na oběti. Tyto techniky obsahují určité znaky pronásledování. Ve vymezení nejčastějších znaků těchto technik panuje mezi autory víceméně shoda. Mezi tyto znaky patří (Meloy, 1998; Čírtková, 2008; Tjaden a Thoennes, 2001):

1) Dlouhodobé a opakované pokusy kontaktovat oběť pomocí emailů, dopisů, SMS zpráv, zasíláním dárků. Obsah těchto zpráv může být příjemný, ale také urážející, nevkusný a děsivý.

2) Demonstrování moci v podobě přímých nebo nepřímých výhrůžek, které vzbuzují strach u oběti.

3) Poškozování a ničení věcí, například poškození vozidla, domu či ublížení domácímu mazlíčkovi. Do této kategorie spadá i například zaslání virů emailem, které mohou způsobit ztrátu dat.

K uvedeným znakům patří i pokusy o kontakt přes třetí osoby, tzv. stalking by proxy. V tomto stylu stalkingu, který registrujeme zhruba v jedné třetině případů pronásledování, se pronásledovatel snaží zmanipulovat své okolí nebo i okolí oběti. Přesvědčí je třeba o tom, že obětí pronásledování je vlastně on sám (Čírtková, 2008). Tento styl je typický především pro kyberstalking (viz. kapitola 5.6).

Technik stalkingu, které může pachatel užívat, je velké množství. S určitým srovnáním přišla ve své studii Hall (in. Meloy, 1998). V této studii provedla komparaci výsledků nejužívanějších technik stalkingu z výzkumů provedených v druhé polovině 90. let. Výsledky (techniky, autoři výzkumů a četnost výskytu) jsou zobrazeny v následující tabulce:

**Tabulka č. 5: Nejčastější techniky pronásledovatelů dle jednotlivých studií**

<b>Technika pachatele</b>	<b>Hall (1998) %</b>	<b>Meloy a Gothard (1997) %</b>	<b>Hammell, Hoyt a Lipson (1995) %</b>	<b>Pathé a Mullen (1997) %</b>
Telefonní hovory	87 %	40 %	n/a*	78 %
Vnik do domu oběti	77 %	60 %	n/a	n/a
Sledování	80 %	n/a	n/a	71 %
Zasílání dopisů	50 %	25 %	n/a	62 %
Ničení majetku	43 %	n/a	35 %	36 %
Vyhrožování zraněním ostatních	41 %	45 %	71 %	58 %
Zasílání dárků a nevyžádaných věcí	39 %	10 %	n/a	50 %
Fyzické napadení	38 %	25 %	28 %	31 %

Zdroj: Hall (in. Meloy, 1998)

\* nezjištěno

Meloy (1998) se zaměřil na techniky pachatelů v současných nebo bývalých intimních vztazích. Mezi nejčastější techniky patřily například zasílání dopisů či jiných záhadných zpráv, rozbíjení oken nebo vloupání do domu partnera, čtení emailů partnera, sledování partnera autem, sledování partnera v práci, krádeže partnerových věcí, snaha ovlivnit úpravu vztahu k dětem nesmyslnými udáními a další. Meloy na základě práce Sonina také vypracoval seznam hlavních psychologických technik tzv. „psychologického mučení“. Některé techniky se mohou zdát poněkud nadsazené, všechny však vychází z empirických studií a jsou více či méně obvyklými formami chování, kterých se stalker dopouští. Mezi tyto techniky dle Meloye (1998) patří:

### **Izolace**

- zamykání v domě, místnostech, toaletě
- svazování šňůrou, pouty apod.
- nucení žít v izolovaném prostředí
- časté stěhování
- kontrolované styky s rodinou a přáteli
- kontrola telefonu a emailu

### **Degradace**

- klení, nazývání hloupým, bezcenným
- veřejné ponižování
- ponižování v soukromí
- popírání schopností
- nucení k prostituci nebo sexuálním stykům s jinými
- nucení k pornografii

### **Popírání reality**

- popírání schopností
- přesvědčování o duševní nemoci
- manipulace partnera

### **Přivození slabosti způsobené stresem nebo vyčerpáním**

- nucení k roli sluhy
- nucení k úklidu domu či práci nepřiměřenou dobu
- obsedantní potřeba čistoty
- zásahy do doby spánku
- zásahy do výživy
- nedovolování odpočinku

### **Alkohol a drogy**

- nucení k užívání drog nebo alkoholu
- nucení k podílení se na výrobě či prodeji drog

### **Kontrola a hrozby**

- patologická žárlivost
- kontrolované aktivity
- ekonomická kontrola
- nucení k očekávanému chování
- odmítání diskuzí
- hrozby zabitím
- hrozby zabitím dětí
- hrozby spácháním sebevraždy
- hrozby únosem dítěte či samotný únos

Voss (2004) na základě Darmstädter Stalking Studie přišel také s nejužívanějšími technikami stalkerů. Zjistil, že nejčastějšími technikami pachatelů je telefonování oběti, potulování se v její blízkosti, kontaktování přes třetí osoby, vyptávání se na ni v jejím prostředí, postávání před jejím domem, zasílání dopisů, SMS zpráv, emailů, dárků, šokující předmětů, zanechávání vzkazů na dveřích nebo v autě, ničení majetku oběti, vnikání do domu oběti, objednávání zboží či služeb jménem oběti.

Jednotlivé techniky a jejich procentuální četnost ilustruje následující tabulka:

**Tabulka č. 6: Nejužívanější techniky stalkerů (N=398)**

<b>Chování stalkera</b>	<b>Četnost výskytu v %</b>
Telefonuje oběti	85 %
Potuluje se v její blízkosti	68 %
Pokouší se ji kontaktovat přes třetí osoby	65 %
Vyptávání se na ni v jejím prostředí	55 %
Postává před jejím domem	54 %
Zasílá jí dopisy	50 %
Zasílá SMS	47 %
Sleduje oběť	44 %
Posílá jí dárky	43 %
Beze slova postává (vysedává) v její blízkosti	39 %
Zanechává jí vzkazy na dveřích, v autě	35 %
Zasílá jí emaily	35 %
Pronásleduje ji autem	35 %
Ničí její majetek	26 %
Vniká do obydlí oběti	18 %
Zasílá jí šokující předměty	13 %
Objednává zboží či služby jménem oběti	10 %

Zdroj: Voss, 2004

Viktimologický výzkum uskutečněný v roce 2006 Ministerstvem spravedlnosti USA přináší ještě novější poznatky o technikách stalkingu. Mezi nejčastější techniky patřily telefonní hovory a SMS zprávy, dopisy a emaily, šíření pomluv, sledování oběti, objevování se v blízkosti oběti, čekání na oběť, zasílání dárků.



Následující tabulka zobrazuje tyto techniky, tedy povahu pronásledování a četnost v %.

**Tabulka č. 7: Povaha pronásledování (N=54 174)**

<b>Povaha pronásledování</b>	<b>četnost výskytu v %</b>
Telefonní hovory a SMS zprávy	66,2 %
Dopisy a emaily	30,6 %
Šíření pomluv	35,7 %
Sledování oběti	34,3 %
Objevování se v blízkosti oběti	31,1 %
Čekání na oběť	29,0 %
Zasílání dárků	12,2 %

Zdroj: Baum et al., 2009

Kromě výše uvedených technik využívají pachatelé často i výhrůžek proti oběti a jejímu okolí.. Dle stejného výzkumu (Baum et al., 2009) ve více než 43 % případů stalkingu bylo obětím vyhrožováno. Nejčastěji jim bylo vyhrožováno fyzickým násilím a to v necelých 14 %, ve 12 % jim pachatel vyhrožoval, že je zabije a ve více než 9 % vyhrožoval, že spáchá sebevraždu.

Podle stejného výzkumu byly zjištěny i jiné trestné činy, kterých se dopouští pachatel při pronásledování. Mezi nejčastější patří škody na majetku, fyzické napadení oběti či napadení blízkého člověka oběti nebo domácího mazlíčka.

Tyto trestné činy zobrazuje následující tabulka, zobrazuje také četnost jednotlivých trestných činů.

**Tabulka č. 8: Další trestné činy při stalkingu (N=54 174)**

<b>Další techniky pachatele</b>	<b>četnost výskytu v %</b>
<b>Škody na majetku</b>	<b>24,4 %</b>
Poškození majetku oběti	15 %
Neoprávněné vniknutí do domu	13,2 %
Vniknutí do auta	6,3 %
<b>Fyzické napadení oběti</b>	<b>21 %</b>
Úder/facka/sražení k zemi	12,3 %
Dušení/škrcení	4,2 %
Napadení se zbraní	4 %
Pronásledování/poražení autem	3,5 %
Znásilnění/sexuální napadení	1,6 %
Napadení/pokus o útok jiným způsobem	7,3 %
<b>Napadení blízkého oběti nebo domácího mazlíčka</b>	<b>15 %</b>
Napadení/pokus o útok na rodinného příslušníka	6 %
Napadení/pokus o útok na přítele/spolupracovníka	5,8 %
Napadení/pokus o útok na domácího mazlíčka	3,7 %
Napadení/pokus o útok na dítě oběti	3,7 %

Zdroj: Baum et al., 2009

Stalking je obvykle dlouhodobou záležitostí, podle studie v USA provedená National institute of Justice (NIJ) a Centers for Disease Control and Prevention v roce 1998 o stalking kratší jednoho roku šlo v 50 % případů, ve 25 % případů trvalo pronásledování 2 až 5 let a nad 5 let trvalo pronásledování v 10 % případů. Podle amerického viktimologického výzkumu provedeného v roce 2006 10 % případů stalkingu trvalo více než 5 let, ale na druhou stranu 40 % případů trvalo 6 měsíců nebo méně, zhruba 25 % případů 1 až 2 roky.

Zajímavá je rovněž frekvence pronásledování, dle viktimologického průzkumu v USA až 17 % obětí bylo obtěžováno téměř každý den. Více o jednotlivých frekvencích ilustruje následující tabulka.

**Tabulka č. 9: Frekvence pronásledování (N=54 174)**

<b>Frekvence pronásledování</b>	<b>četnost v %</b>
Jednou až dvakrát ročně	11,2%
Jednou až dvakrát za měsíc	16,6 %
Jednou až dvakrát týdně	22,6 %
Téměř každý den	16,9 %
Alespoň jednou denně	6,0 %
Nepravidelně	25,3 %
Neznámá	1,5 %

Zdroj: Baum et al., 2009

Voss ve své Darmstädter Stalking Studii zkoumal také frekvenci pronásledování. Zjistil, že až 45 % obětí bylo kontaktováno pronásledovatelem několikrát za den, 12 % obětí denně, 27 % jednou týdně, 12 % několikrát za měsíc a 4 % bylo kontaktováno jen několikrát (Voss, 2004).

#### **5.4.4 Charakteristiky pachatelů**

Zahraničních výzkumů zkoumající pachatele stalkingu existuje mnoho, avšak obdobné výzkumy v České republice neexistují. Provedené zahraniční výzkumy především sledují sociodemografické a psychologické aspekty.

##### **1) Sociodemografické charakteristiky**

Podle studie Hall (in. Meloy, 1998) v naprosté většině a to ve 84 % případů stalkingu byli pachateli muži. Hall upozorňuje na rozdíl, kdy Meloy a Gothard ve studii v roce 1995 zjistili podíl mužů v 90 % oproti ženám. K ještě větším rozdílům došli Harmon, Rosner a Owens v roce 1995, kteří zjistili poměr 66 % : 33 % ve prospěch mužů.

## Věk pachatele

Podle viktimologického výzkumu provedeného v USA Ministerstvem spravedlnosti jsou pachatelé většinou muži, zhruba ve stejném věku jako jejich oběti. Následující tabulka srovnává věk pachatele a oběti. Z tabulky lze vyčíst, že nejvyšší procento obětí je ve shodné věkové kategorii jako pachatel.

**Tabulka č. 10: Věk pachatele podle věku oběti (N=54 174)**

Věk pachatele (v letech)	Věk oběti (v letech)				
	18-20	21-29	30-39	40-49	< 50
>18	10,9*	0,7*	1,8*	2,1*	2,0
18-20	41,6	5,7	2,3*	2,9*	1,0*
21-29	23,3	48,2	13,8	8,8	3,8*
30-39	5,1*	23,0	37,6	16,7	16,3
40-49	6,7*	7,7	20,8	34,2	18,7
< 50	2,4*	5,9	9,9	21,6	34,6
neznámý	10,0*	8,8	13,9	13,7	23,6

Zdroj: Baum et al., 2009

\* výsledek založený na 10 nebo méně vzorcích

## Etnicita

Hall (in. Meloy, 1998) zjistila, že 67 % pachatelů stalkingu je bílé pleti, 10 % afroameričanů, 6 % latinského původu a 3 % byli smíšené pleti. Meloy a Gothard oproti tomu zjistili jen 35 % pachatelů bílé pleti, 25 % afroameričanů, 15 % hispánců a u zbytku nebyla etnicita zjištěna. Viktimologický výzkum v USA zjišťoval etnicitu pachatelů k etnicitě oběti. Při zkoumání bylo zjištěno, že pachatelé bílé pleti pronásledovali v 83 % případech oběť rovněž bílé pleti. Pachatelé afroamerického původu obtěžovali v 66 % případech oběť afroamerického původu a pouze v 5 % případech oběti bílé pleti (Baum et al., 2009).

## Povolání

Podle studie Pathé a Mullen (2002) bylo 38 % stalkerů nezaměstnaných, 56 % zaměstnaných a 8 % pachatelů zaujímá významné pracovní místo.

Hall (in. Meloy, 1998) ale ve svém výzkumu udává zcela odlišná data. Podle ní jsou pouze 3 % pachatelů nezaměstnaných. Podle ní totiž studie Pathé a Mullen zkoumala vzorek pachatelů, kteří měli již kriminální minulost. Podle Hall (in. Meloy, 1998) 17 % pachatelů pracovalo v profesích, které vyžadovaly speciální vzdělání, 10 % pachatelů pracovalo v exekutivě nebo managementu, dalších 10 % v administrativě, 9 % tvořili studenti, 7 % technici, 6 % důchodci, atd.

### **Citový život**

Podle Pathé a Mullen (2002) 4 % pachatelů je rozvedených a více než polovina stalkerů neměla nikdy vztah. Podle Kienlenové (1997) 63 % stalkerů vyrůstalo v neúplné rodině.

## **2) Osobní prostředí**

Dle spousty výzkumných studií, například studie Brewster (1998), mohou osobnostní charakteristiky a specifické prostředí predisponovat ke stalkingu. V této studii o celkovém vzorku 187 obětí (žen) Brewster zjistila, že 72 % pronásledovatelů užívalo alkohol či drogy, necelých 62 % mělo v minulosti nějaký kriminální záznam, přičemž u 31 % šlo o násilné delikty.

Podrobněji se osobním prostředím ve své studii zabývala i Hall (in. Meloy, 1998). Hall zjistila v minulosti u pronásledovatele v 52 % alkoholovou či drogovou závislost, ve 49 % násilí či fyzické zneužívání, ve 34 % kriminální záznam, ve 31 % násilí v rodině v dětství, ve 30 % duševní onemocnění pachatele a rovněž ve 30 % se pachatelé stali také obětí stalkera.

## **5.5 Kyberstalking**

Rozvoj počítačových technologií otevírá nejrůznější možnosti jejich použití, zároveň však narůstá i nebezpečí jejich zneužití. A právě jednou z této možnosti použití se stal internet, pro svou rychlost a kapacitu ideálním prostředníkem pro podvody, sexuální zneužívání dětí, ale i novou formu stalkingu, která představuje velmi snadný, relativně levný a anonymní způsob k pronásledování v kybernetickém prostoru, tzv. kyberstalkingu.

Meloy (2001) popisuje kyberstalking jako ubližující a dotěrně narušující aktivity na internetu. Internet podle něj může být zneužit ke dvěma kriminálním činům:

1. ke shromažďování citlivých osobních informací, které jsou později využity ke stalkingu,
2. ke komunikaci s obětí s cílem ji zastrašit.

Jedním z dalších, kterým se zabývali kyberstalkingem, byl Paul Bocij. Podle Bocije (2004) k nejčastějším projevům kyberstalkingu patří:

- zastrašování – pachatelé zastrašují oběť prostřednictvím SMS zpráv, emailů, faxů, online diskusních fór nebo diskusních aplikací. Toto zastrašování je směřováno nejen k oběti, ale i její rodině, kamarádům a známým;
- falešné obvinění – kyberstalkeři se snaží poškodit dobré jméno oběti a rozšiřují fámy a různé foto a video montáže o obětech na různých internetových stránkách, chatech a diskusních skupinách. Pro tento účel často vytvářejí i vlastní internetové stránky, blogy nebo uživatelské stránky;
- ponižování – pachatelé posílají urážlivé a výhrůžné emaily často s vulgárním nebo pornografickým obsahem;
- shromažďování informací o obětech – pachatelé sledují online aktivity obětí, aby se co nejvíce o nich dozvěděli, pomocí speciálních počítačových programů pronikají na hostitelův počítač s úmyslem ukrást citlivé informace. K informacím se snaží dostat často za pomoci rodiny, přátel a kolegů oběti, někteří stalkeři si dokonce najímají soukromého detektiva;
- napodobování oběti – útočník přispívá do diskusních fór za oběť, jeho snahou je ponížit oběť;
- útoky na data a zařízení – pachatelé usilují o elektronickou sabotáž, která zahrnuje například odcizení elektronických dat nebo zasílání virů oběti;
- objednávání zboží a služeb – pachatelé jménem oběti se například přihlašují k odběru pornografických časopisů nebo nechávají zasílat erotické hračky na pracoviště oběti;
- falešná obvinění – kyberstalkeři často tvrdí, že oni jsou oběťmi útoků a za pachatele označí právě svou oběť;

- nabádání druhých k obtěžování – pachatel často nabádá třetí stranu k tomu, aby oběť obtěžovala, umístí například fotku oběti na webu nebo diskusním fóru s telefonním číslem a nabídkou sexuálních služeb.

Bocij (2004) dospěl i mimo jiné k závěru, že tradiční pronásledování má mnoho společných znaků s kyberstalkingem, zároveň však vymezil i rozdíly mezi nimi. Mezi první z těchto rozdílů patří geografická vzdálenost. V případě tradičního stalkingu je pachatel své oběti nablízku, často ho oběť zná, kdežto u kyberstalkingu obvykle pachatel pochází z jiného města, státu nebo země. Dalším rozdílem je vztah mezi obětí a stalkerem. U kyberstalkingu si pachatel své oběti vybírá náhodně, u tradičního stalkingu cíleně. Další rozdíl je, že obtěžování prostřednictvím komunikačních technologií umožňují do pronásledování zapojit i třetí strany, u běžného stalkingu se jedná obvykle pouze o vztah oběť - pronásledovatel. A posledním rozdílem je, že u kyberstalkingu většinou pachatel nevyžaduje nebo velmi zřídka vyžaduje fyzickou konfrontaci s obětí.

Kyberstalking na sebe poprvé více upozornil v roce 1999 a to případem z Kalifornie, kdy 50letý pachatel vyvěsil jménem 28leté ženy přání, že si přeje být znásilněna. Uvedl i adresu jejího bydliště. Několik mužů se pak pokusilo vniknout do jejího domu. Další případem byl student Univerzity v San Diegu, který pronásledoval prostřednictvím internetu pět studentek téže univerzity a to více jak rok. Tyto oběti obdržely stovky emailů, ve kterých jim vyhrožoval. Jako důvod pachatel uvedl snahu dívek jej zesměšnit, ty se však s ním ve skutečnosti nikdy nesetkaly. A posledním případem byl případ muže, který prostřednictvím anonymní elektronické pošty se pokusil vydírat svou kolegyni. Požadoval po ní sexuální služby pod pohrůzkou vyzrazení sexuálních aktivit v minulosti novému manželovi.

Podle viktimologického výzkumu uskutečněného v roce 2006 Ministerstvem spravedlnosti USA ve více než v 1 ze 4 případů stalkingu oběti uvedly, že pachatel využil i některou z podob Kyberstalkingu. Prostřednictvím emailu bylo obtěžováno až 83 % obětí, pomocí SMS zpráv asi 35 % obětí. Jedna oběť ze 13 byla dokonce elektronicky sledována a to za pomoci fotoaparátu nebo videokamer, 42 % obětí byla odposlouchávána pomocí odposlouchávacího zařízení a zhruba 10 % obětí bylo monitorováno zařízením GPS (Baum et al., 2009).

## **5.6 Oběti**

### **5.6.1 Charakteristiky obětí**

Obětí stalkingu se může stát v podstatě každý člověk a to nezávisle na pohlaví, věku, sociálním statutu, původu a individuálních sklonech. Podle Tjaden a Thoennes nejčastějšími oběťmi jsou v 75 % případů ženy, většinou ve věku 26 až 50 let, svobodné nebo právě po rozchodu s partnerem (Tjaden a Thoennes, 1998). Podle viktimologického výzkumu v USA až 20 žen a 7 mužů z 1000 se stane obětí stalkingu. Podle tohoto výzkumu jsou nejvíce stalkingem ohroženy ženy ve věku 18–24 let, až 30 žen z 1000 ve věku 18–19 let a 28 z 1000 žen ve věku 20–24 je nejčastěji pronásledováno. Ve 14 případech stalkingu z 1000 se jednalo o oběti bílé pleti a ve 12 o oběti afroamerického původu. Co se týkalo rodinného stavu, tak 34 z 1000 bylo rozvedených nebo žijících odděleně, 17 svobodných a 9 vdaných/ženatých (Baum et al., 2009). Podle výzkumu Hall 84 % obětí bylo bílé pleti, 6 % byli afroameričané, další etnika byla rovnoměrně rozprostřena. Hall se taky zabývala rodinným stavem obětí, ve svém výzkumu zjistila, že 34 % obětí bylo svobodných, 28 % rozvedených, 15 % poprvé ženatých/vdaných, 12 % žijících odděleně, 5 % podruhé ženatých/vdaných, 3 % obětí žili s druhem či družkou a další 3 % bylo vdovec nebo vdova.

### **5.6.2 Vliv stalkingu na oběť**

Stalking působí na oběti velmi negativně, způsobuje značné psychické a sociální následky. Podle Čírtkové (2004) až jedna čtvrtina obětí stalkingu má sebevražedné myšlenky a trpí posttraumatickou stresovou poruchou na takovém stupni, který odpovídá přežití letecké katastrofy.

Mezi nejčastější následky stalkingu na oběť dle Vosse (2004) patřil pocit vnitřního neklidu, nervozita a lekavost, strach, nedůvěra vůči ostatním, vztek, podrážděnost, agrese, poruchy spánku, deprese, žaludeční potíže, bolesti hlavy, panika. Některé oběti nezaznamenaly žádné důsledky. Tyto následky popisuje následující tabulka:



**Tabulka č. 11: Důsledky stalkingu na oběť (N=398)**

<b>Důsledky stalkingu na oběť</b>	<b>Procento obětí</b>
Pocit vnitřního neklidu	82 %
Nervozita, lekavost	72 %
Strach	72 %
Nedůvěra k ostatním	69 %
Vzteky, podrážděnost, agrese	68 %
Poruchy spánku	67 %
Deprese	49 %
Bolesti hlavy	37 %
Záchvaty paniky	33 %
Žádné	2 %

Zdroj: Voss, 2004

Dle viktimologického výzkumu v USA vedeného Katrinou Baum mezi nejčastější pocity patřily pocity naštvanosti a rozzlobenosti, více jak polovina obětí pociťovalo úzkost a starosti, další oběti se cítily vyděšeně, bezmocně, v depresi, nemocně nebo zažívaly jiné pocity. Tyto pocity a jejich procentuální četnost ilustruje následující tabulka:

**Tabulka č. 12: Pocity při počátku pronásledování (N=54 174)**

<b>Jak se oběti cítily</b>	<b>četnost v %</b>
Naštvaně/rozzlobeně	68,9 %
Úzkostlivě/ustaraně	52,7 %
Vyděšeně	41,7 %
Bezmocně	22,4 %
V depresi	15,9 %
Nemocně	14,8 %
Sebevražedné pocity	1,4 %
Jiné pocity	7,9 %

Zdroj: Baum et al., 2009

Stalking s sebou přináší často i finanční dopad na oběť, například Brewster ve své studii sledovala finanční škody spojené se stalkingem. Zjistila, že až 80 % obětí stalkingu utrpělo nějaké finanční škody. Jednalo se především o výlohy spojené se stěhováním a to ve 27 % případů, 28 % obětí si muselo změnit telefonní číslo, 29 % obětí hlásilo ztrátu platu kvůli pracovní neschopnosti, 20 % poničení auta a 22 % poničení jiného majetku (Brewster, 1998).

Podle výše uvedeného výzkumu v USA asi 3 z 10 obětí vznikly také finanční náklady spojené se stalkingem. Finanční náklady zahrnovaly poplatky advokátovi, škody na majetku, náklady na péči o dítě nebo náklady spojené se změnou telefonního čísla. Řada obětí se ocitlo díky stalkingu také v pracovní neschopnosti, díky čemuž přišlo o peníze. Až 15 % obětí chybělo v práci 25 dní nebo více, 5 -24 dní v pracovní neschopnosti se ocitlo 26 % obětí stalkingu (Baum et al., 2009).

### **5.6.3 Copingové strategie oběti**

Oběti si v průběhu stalkingu vytvářejí takzvané copingové strategie<sup>5</sup>. Tyto strategie sledovala i Brewster (1998) ve své výzkumu, ve kterém zjistila, že 70 % obětí se snažilo pachateli domluvit, 43 % jej ignorovalo, 33 % se přestěhovalo, 32 % si změnilo telefonní číslo nebo zablokovalo hovory od pachatele, 19 % obětí prosilo pachatele, ať přestane s pronásledováním a 13 % hrozilo pachateli, že zavolá policii. Brewster rovněž zjistila, že tyto strategie ve většině případů nebyly účinné, proto 72 % obětí se obrátilo na policii.

Podle výzkumu Ministerstva spravedlnosti v USA až 21,6 % obětí stalkingu bylo nuceno změnit své každodenní aktivity, 18,1 % obětí ze strachu trávilo volný čas se svou rodinou, naopak 14,9 % se raději vyhýbalo rodině a kamarádům z důvodu jejich bezpečnosti, 9,5 % obětí změnilo nebo ukončilo zaměstnání či studium. Některé oběti ve snaze zabránit pronásledování přijala i jiná ochranná opatření jako například změna telefonního čísla, což učinilo 17,3 % obětí, necelé 3 % si dokonce pořídila zbraň na svou ochranu. Podle stejného výzkumu 7 z 10 obětí

---

<sup>5</sup> Způsoby (strategie) zvládání zátěží či vyrovnávání se s nimi, obranné techniky a mechanismy, (<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/coping-strategie>)

vyhledalo pomoc u druhých, až 43 % obětí požádalo o pomoc někoho z rodiny nebo přátel, 22 % požádalo o pomoc kolegu nebo šéfa, 20 % se svěřilo advokátovi, 12 % psychologovi, 9 % hledalo pomoc u duchovního a rovněž 9 % u doktora či zdravotní sestry. Výzkum také zjišťoval, zda stalking už skončil a v případě že skončil, tak z jakého důvodu si oběť myslí, že skončil. Bylo zjištěno, že 36 % obětí je stále pronásledováno. Nejčastější důvody pro ukončení stalkingu oběti udávají domluvu s pachatelem a to ve 13 %, v 11 % odstěhování oběti, 11 % změna bydliště oběti, 10 % obětí se vyhýbalo pachateli a 2 % začalo nový vztah nebo vstoupilo do manželství. Důvody konce stalkingu ze strany pachatele byly odstěhování pachatele v 9 %, zatčení nebo uvěznění pachatele v 7 %, nový vztah pachatele ve 4 %. Jinými důvody se staly například upozornění policie v 16 %, 12 % případů skončilo po zásahu rodiny nebo známých oběti. V ostatních případech to byl důvod jiný nebo nebyl znám (Baum et al., 2009).

#### **5.6.4 Strategie pro ukončení stalkingu**

Říká se, že „s jídlem roste chuť“. Toto rčení by se dalo použít svým způsobem i pro stalking, neboť opakovaný kontakt s obětí pachatelovu chuť umocňuje. Při obraně před stalkingem je tedy nutné, aby se oběť vyhýbala veškerým kontaktům se stalkerem.

Řešení případů stalkingu je v praxi označováno jako „management případu“. Tento management je založen na individuálním přístupu, tedy každý případ je nutné individuálně posoudit. Druhou zásadou je pragmatismus, kdy navržené postupy by měly přihlížet k potřebám oběti a ovlivnitelnosti pronásledovatele. Zajištění fyzické bezpečnosti oběti a zastavení stalkingu je hlavním cílem managementu případu (Čírtková, 2004).

Mezi hlavní strategie oběti, pomocí kterých lze omezit nebo ukončit stalking, patří dle Čírtkové (2004):

- **Strategie nulové reakce** – je potřeba, aby oběť dala stalkerovi důrazně najevo, že nemá o kontakt s ním zájem a následně jeho projevy neústupně ignorovala.

Častou chybou právě obvykle bývá nedůslednost ze strany oběti, kdy například po několikátém zvonění telefon zvedne a s pachatelem komunikuje.

- **Vyhýbat se setkání se stalkerem** – oběť by měla ve vlastním zájmu změnit životní návyky, přestat chodit na svá oblíbená místa, případně se přestěhovat. Tato strategie se může zdát pro oběti nespravedlivá, protože se ničím neprovinily, ale bývá často účinná.
- **Stalking dokumentovat** – oběť by měla dokumentovat veškerý důkazní materiál (byť je jí sebestrojnější), archivovat SMS a emaily, fotodokumentovat poničené věci. Tyto shromážděné informace jsou cenné pro další postup ve věci a pro posouzení rizik.
- **Stalking zveřejnit a informovat o něm okolí** – oběť by neměla tajit informace o tom, co se děje. Zveřejnění stalkingu zvyšuje možnosti ochrany oběti a obvykle posiluje pocit její síly.
- **Hledat pomoc a podporu** – oběť by měla vyhledat odbornou pomoc nebo pomoc u svých blízkých, aby se neocitla v sociální izolaci. Pomoc a podpora zmírňuje stavy pasivity a bezmoci, které oběť často prožívá, dále tato podpora zprostředkovává oběti objektivní pohledy na její pocity.

### 5.6.5 Falešný viktimizační syndrom

Falešná viktimizace představuje poměrně široký různobarevný jev a nepravé oběti jsou zatím málo prozkoumaným problémem. Termín syndrom falešné viktimizace zavádějí experti ke konci 20. století. Podle Zona (in. Meloy, 1998) navzdory terminologické různosti jde o osobu v kontaktu s policií nebo dalšími institucemi prezentující se jako oběť, ačkoliv jí ve skutečnosti není. Toto počínání je motivováno z různých důvodů.

Podle Čírtkové (2008) syndrom falešné viktimizace nepředstavuje ustálený pojem. Někteří autoři ho používají výhradně v souvislosti se stalkingem, jiní ho

rozšiřují na smyšlená sexuální zneužívání. Syndrom falešné viktimizace bývá často spojován s tzv. Münchhausenovým syndromem, známým i jako syndrom Barona Prášila.<sup>6</sup>

Čírtková (2008) rozlišuje dva typy falešných obětí. První skupinu tvoří falešné oběti, které viktimizaci vědomě předstírají a ví, že lžou. Pohnutky pro jejich jednání mohou být alibi, pomsta, touha či přání získat pozornost, určité materiální či finanční výhody apod. Druhou skupinu pak tvoří osoby, které jsou o své viktimizaci přesvědčeny, neboť ztratily kontakt s realitou. Tyto falešné oběti většinou trpí různými psychickými poruchami jako mnohočetná osobnost, poruchy s bludy atd.

Mullen et al. (2000) rozlišují těchto 5 typů nepravých obětí stalkingu:

**1. Pachatelé vydávající se za oběti stalkingu** - psychopatologičtí pachatelé zaměňují role a vydávají se za oběti, obvykle ze msty a odplaty za rozchod.

**2. Duševně nemocní s bludy** - oběti jsou přesvědčeny o tom, že je někdo pronásleduje. Příčinou bývají většinou paranoidní stavy, bludy nebo erotománie.

**3. Bývalé oběti stalkingu** - pod vlivem minulých zkušeností bývají bývalé oběti stalkingu hypersenzitivní a minulé zážitky přenášejí do nových vztahů, v tomto případě nejde o vědomý proces smyšleného obvinění.

**4. Umělé oběti stalkingu** - tyto oběti předstírají psychické a tělesné symptomy za účelem profitovat z pozice oběti. Uspokojení jim přináší zájem a pozornost okolí.

---

<sup>6</sup> Münchhausenův syndrom je duševní porucha, při které postižený předstírá tělesnou nebo duševní poruchu, pro kterou je léčen. Možný je i tento syndrom v zastoupení (by proxy), kdy postižený předstírá poruchu u závislé osoby, obvykle u dítěte. Postižená osoba nemá motivaci chorobu předstírat, chorobné je právě ono předstírání; ([http://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCnchhausen%C5%AFv\\_syndrom](http://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCnchhausen%C5%AFv_syndrom))

**5. Simulující oběti stalkingu** - stejně jako předchozí (tedy umělé) oběti předstírají viktimizaci, ale ne za účelem získání pozornosti a zájmu, ale s cílem sekundárních cílů jako zisk finančních nebo jiných účelových výhod.

Podle Čírtkové (2008) na vzniku syndromu falešné viktimizace se vedle individuálních psychologických faktorů podílejí i vlivy sociální. Dále Čírtková (2008) hovoří o tzv. mediálně indukovaném syndromu falešné viktimizace. Tento syndrom spočívá v upoutání pozornosti laické veřejnosti prostřednictvím sdělovacích prostředků, které dramaticky vylíčí nějaké konkrétní případy. Tato medializace problému pak způsobí, že určitá skupina osob se identifikuje s tímto problémem. Zpravidla se jedná o osoby, které svůj život vnímají jako nenaplněný a neuspokojivý. Tyto osoby obvykle nejsou schopny rozlišit, zda jejich viktimizace spočívá na vlastních osobních zážitcích či je výsledkem mediálně zprostředkovaných procesů imaginace a identifikace.

### **5.7 Falešné mýty o stalkingu**

Vzhledem k malému povědomí laické i odborné veřejnosti o stalkingu panují o něm mýty, tedy názory nemající obecnou a univerzální platnost. Tyto názory mohou často zapříčinit neadekvátní jednání a postupy v případech stalkingu.

Čírtková (2008) zmiňuje pět nejčastějších chybných mýtů o stalkingu:

**Mýtus 1: pronásledování je nemoc nebo příznak psychické poruchy.**

Ve skutečnosti platí, že pronásledování nemusí být spojeno s duševní poruchou pachatele, naopak spousta pachatelů jsou nenápadní a současně sociálně inteligentní jedinci, kteří jsou v běžné společenské styku přátelští a přizpůsobiví.

**Mýtus 2: pronásledování je motivováno erotickou touhou po kontaktu s obětí.**

V současnosti je názor o neškodném milostném pronásledováním překonán a připouští se i jiné typy motivace jako motivy revanše, pomsty, zášti či nenávisti.

**Mýtus 3: nebezpečný pachatel je jen cizí, oběti neznámá osoba.**

Ve skutečnosti pronásledování známým pachatelem, nejčastěji bývalým partnerem, je značně zatíženo rizikem fyzického napadání oběti a vylučovat tuto variantu z nebezpečného pronásledování je zcela zavádějící.

**Mýtus 4: dobrá strategie řešení je konfrontace pachatele s obětí.**

Uplatňování mediačních strategií, tedy vyjasnění konfliktu mezi pachatelem a jeho obětí, je zcela chybně, neboť každý kontakt mezi stalkerem a obětí přizívuje pachatelovu posedlost a vede k prodlužování obtěžujícího chování.

**Mýtus 5: ochranná opatření zákazů přiblížení jsou vždy účinná.**

Tyto ochranná opatření nelze přeceňovat. Ačkoliv mají za cíl chránit oběť, často se mohou minout účinkem nebo dokonce vystupňovat agresi pachatele. Avšak občasná neúčinnost zákazů není důvodem pro jejich nepoužití či odmítání.

Tyto mýty nejsou jedinými, Národní centrum pro oběti trestných činů v USA zmiňuje i například jiné (<http://www1.umn.edu/aurora/pdf/StalkingInfoPacket.pdf>):

**Mýtus: stalking se týká pouze celebrit.**

Pronásledování celebrit je věnována větší pozornost v médiích, ale ve skutečnosti většina obětí stalkingu jsou „obyčejní“ lidé. Každým rokem v USA je nahlášeno 1, 4 miliónů případů stalkingu.

**Mýtus: pokud oběť bude stalking ignorovat, přestane.**

Skutečnost je taková, že pronásledovatel zřídka „jen tak přestane“, a proto oběti by měly vyhledat pomoc a řešit stalking soudní cestou.

**Mýtus: pachatelem stalkingu nemůže být současný partner oběti.**

Ve skutečnosti pokud současný partner sleduje každý pohyb oběti, až jí to nahání hrůzu, pak se jedná o stalking.

## 6 Domácí násilí a stalking

Problematika domácího násilí páchaného na ženách stála v České republice ještě před deseti lety mimo zájem veřejnosti i odborníků. Domácí násilí samozřejmě existovalo, ale řešilo se až tehdy, kdy nabylo znaků trestných činů. Za poslední léta se situace však podstatně změnila, domácí násilí bylo detabuizováno a dostalo se do povědomí obyčejných lidí. Pravdou ale zůstává, že stále existují falešné mýty a představy o domácím násilí. Oběti jsou často vnímány jako slabé a bojácné ženy nebo ty, které partnera k násilí vyprovokovaly samy.

Huňková a Voňková (2004:11) pojem násilí definují jako „(...) *zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím, nebo jednání, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.*“

Definice domácího násilí nejsou v literatuře jednotné, tyto definice se však shodují ve dvou bodech a to že se násilí odehrává v soukromí, za zavřenými dveřmi a vyskytuje se mezi osobami, mezi kterými jsou citové vazby. Domácí násilí bývá charakterizováno jako násilí mezi partnery, kteří jsou nebo byli spojeni společným soukromím. Obvykle sdílí řadu společných položek jako bydliště, finance, děti, okruh známých atd. (Čírtková, 2002).

Domácí násilí lze rozdělit na jednotlivé druhy, z hlediska ohrožené osoby se prolínají a zpravidla se dějí souběžně (<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>):

**1) Fyzické násilí** - je nejvíce viditelné, zanechává stopy v podobě modřin, jizev, popálenin, zlomenin, zaschlé krve apod. Je též chápáno jako tělesné týrání, tedy úmyslné působení bolesti, bezdůvodné omezování osobní svobody. Mezi projevy fyzického násilí patří např. bití, trhání vlasů, škrábání, ohrožování předměty nebo zbraněmi, kroucení rukou, odpírání jídla či spánku apod.

**2) Psychické násilí** – souvisí s násilím fyzickým nebo se může odehrávat samostatně. Toto násilí není na první pohled zřejmé, u psychického násilí si zprvu



ohrožená osoba nemusí uvědomovat, že jde o násilí. Toto násilí zahrnuje zraňující a urážlivou komunikaci, ponižování, nadávání, urážení, zesměšňování na veřejnosti, vyhrožování, zastrasování, snižování osobních kvalit, znevažování schopností ohrožené osoby, využívání mocenských privilegií.

**3) Emocionální násilí** - bývá orientováno na osoby (děti, rodiče, sourozenci atd.), zvířata a věci, ke kterým má ohrožená osoba citový vztah. Násilí zahrnuje např. vyhrožování likvidací domácích zvířat.

**4) Sociální násilí** - představuje například izolování ohrožené osoby od ostatních lidí, zablokování telefonu, zákaz vycházení z bytu, kontrola času a sociálních kontaktů apod.

**5) Ekonomické násilí** - pachatel v případě této formy násilí omezuje či zcela zamezuje oběti přístup k penězům, neposkytuje peníze na domácnost, v horších případech se snaží zamezit partnerce chodit do práce.

**6) Sexuální násilí** - v případě sexuálního násilí dochází ze strany pachatele k nucení k sexu (násilím nebo výhrůzkami), znásilnění, nucení ke sexuální praktikám, které oběti vadí, ponižování oběti během sexu.

Existují i formy domácího násilí, v praxi se také jedná většinou o kombinaci několika forem. Voňková (2004) rozlišuje tyto formy násilného jednání:

**1) Zastrasování** – jedná se zejména o demonstraci síly, ať křikem, gesty nebo ničením majetku. Časté jsou výhrůžky vraždou, sebevraždou, zavřením do blázince, opuštěním rodiny.

**2) Sociální izolace** – znamená absolutní uzavření rodiny, zákaz styku s přáteli a příbuznými, zákaz vycházení, přikazování chování, oblékání. Jedná se o absolutní kontrolu nad životem partnerky, o její volný čas, aktivity. Také často dochází ke stalkingu

**3) Vyčerpávání** – například odpíráním spánku, jídla, vody. Nebo zadáváním nesmyslné, stále se opakující práce.

**4) Citové týrání** – neustálé nadávky, vyvolávání pocitu viny, odpírání pozornosti, demonstrování milostného poměru s jinou osobou.

**5) Ekonomické týrání** – znemožnění přístupu k rodinným příjmům nebo neposkytování finančních prostředků na chod domácnosti.

**6) Vydírání** – jedná se o spojení se zastrašováním. Zejména se týká dětí. Označování oběti za špatnou matku, navádění dětí, vyhrožování oběti, že už děti neuvidí, když odejde.

**7) Zneužívání „práv“ muže** – zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšené chování.

Domácí násilí nebývá omezeno pouze na jeden čin agrese, útoky jsou dlouhodobé a opakují se v cyklech. Násilí mívá většinou mírný a nenápadný začátek a často nemusí být obětí rozpoznáno. V průběhu vztahu však tato intenzita útoků vzrůstá a stupňuje se, čímž dochází ke stále se zvětšující nerovnosti postavení mezi mužem a ženou (agresor má nad obětí moc, oběť se cítí bezbranná a závislá na násilníkovi). Násilí se odehrává ve většině případů za „zdmi bytu“, s čímž pak souvisí důkazní nouze a následná postižitelnost agresora.

Jak již bylo řečeno, pro domácí násilí je typická opakovanost v cyklech. Jev nazývaný cyklus násilí (battering cycle nebo cycle of violence) popsala Leonore Walker (1984). Tento cyklus má tři fáze:

**1) postupné narůstání napětí** – tato fáze předchází období týrání, agresor bývá rozčilený, žárlivý, podrážděný, oběť kritizuje, ta se snaží být úslužná, pečující, obviňuje sama sebe a snaží se tím vyhnout konfliktům;

**2) nekontrolovaný výboj napětí** – tato fáze představuje samotný výbuch fyzického nebo psychického násilí, oběť se cítí bezmocně;

**3) vlídnost a kajícně milující chování** – fáze bývá nazývaná obdobím usmiřování, fází lásky a také poetickým označením líbánky; agresor projevuje lítost a slibuje, že násilí se již nebude opakovat. Oběť jeho chování omlouvá, připisuje jeho chování vnějším problémům a doufá, že když bude ještě lepší manželkou, násilí skončí.

Jednotlivé fáze se neustále opakují. Mění se však intenzita první a druhé fáze, které se zvětšují. Zato fáze „líbánek“ se zpravidla zkracuje. V takovémto bludném kruhu se může oběť nacházet i několik let, než sebere odvahu k řešení.

Existují také různé názory na vznik násilného jednání. Sociologové často uvádějí, že násilí je vyvoláno nepříznivými sociálními procesy, psychologové spatřují příčinu agrese v patologickém způsobu interakce mezi osobami navzájem nebo mezi jednotlivcem a společností.

Dle Voňkové (2004) je nejznámější teorií teorie Duttona, která uvádí nejčastější příčiny domácího násilí. První příčinu vidí v tom, že ve společnosti (makrosystému) převládá patriarchální hierarchie hodnot, která je založena na tom, že v hierarchicky uspořádané společnosti mají nadvládu muži. Domácí násilí je také ve společnosti tabuizováno a okolí často reaguje k cizím problémům lhostejně. Další příčina je v životním a sociálním okolí jedinců (ekosystému). Jde o působení formálních i neformálních struktur a situací, např. nezaměstnanosti, nízkého příjmu, nízké vzdělanosti, nedostupnosti sociální sítě apod. Další příčinu lze spatřovat v rodině (mikrosystému), ve které plynou rizika vzniku přímo z podstaty rodinného života. Členové rodiny se navzájem znají, znají svá slabá místa, ví, jak druhého zranit i utěšit, znají partnerovy reakce na běžné i zátěžové situace. V rodině je také snížena možnost sociální kontroly.

Následky domácího násilí bývají různé, obvykle oběti vnímají jinak realitu a ztrácejí schopnost rozlišit, co je a není normální. Ztrácejí také sebevědomí, jsou emocionálně labilní, trpí pocitem bezmoci, projevuje se u nich disociace, která může mít podobu psychogenní amnézie, vymazání pocitů nebo může vést k tzv. mnohočetné osobnosti.

Snad nejznámější teorií o následcích dlouhodobého domácího násilí je syndrom týrané ženy americké psycholožky a feministky Walker (1984). Čírtková (2001) rozděluje symptomy týraných žen na:

- příznaky posttraumatické stresové poruchy – u týraných žen je zřejmá ztráta životních perspektiv spojená s celkovou netečností až otupělostí a ztrátou životní energie. Není snadné s nimi navázat kontakt, projevují slabý zájem o vnější dění;
- naučená bezmocnost – představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem. Jestliže se žena naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a že každý její pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne latergii a pasivitě. Ukazuje se přitom, že spíše než skutečná schopnost kontroly rozhoduje víra ve vlastní možnosti neboli iluze kontroly;
- sebezničující reakce – jsou důsledkem především dlouhotrvajícího týrání a zahrnují zejména následující jevy, objevující se v různých fázích vztahu:
  - 1) popírání viny útočníka: týraná žena omlouvá partnera a připisuje zneužívání mimořádným vnějším okolnostem jako je nezaměstnanost, nemoc, alkohol;
  - 2) minimalizace následků: týraná žena minimalizuje skutečné následky, například bagatelizuje svá zranění, zlehčuje intenzitu i nebezpečnost útoků, nevnímá vážnost situace;
  - 3) popírání viktimizace: týraná žena vehementně popírá své zneužívání, pro svá zranění udává nepravé důvody, mohou se objevit různé podoby disociace;

Z výše uvedeného lze vyzorovat teoretickou blízkost domácího násilí a stalkingu. V obou případech jde o formy interpersonálního násilí, vždy jsou jasně vymezeny role oběti a násilníka. Obě formy mají také ve svých důsledcích dopad na oběti, ale i celou společnost.

I když domácí násilí a pronásledování představují dva samostatné typy partnerského násilí, obvykle druhý jev navazuje na první. Domácí násilí se často po rozchodu partnerů překloupí do alternativní podoby, tedy stalkingu (ex-partner stalkingu). Pronásledovatel už nemá možnost ve společné domácnosti oběť týrat, proto se uchyluje k psychickému teroru. Kromě psychického teroru se může uchýlit k nebezpečnému vyhrožování či fyzickému násilí, v extrémních případech i vraždě. Proto je potřeba každou výhrůžku brát vážně, neboť existuje značné riziko, že se výhrůžky naplní.

Baldry v roce 2002 doplnil třífázový model partnerského násilí o fáze stalkingu, tím vznikly fáze stalkingu, které jsou pokračováním domácího násilí. Jednotlivými fázemi jsou:

1. zastrašování a uplatňování moci,
2. stažení oběti do sociální izolace,
3. kritika a deptání oběti,
4. pokus oběti o oddělení či vzpouru,
5. násilí,
6. falešné usmiřování.

Tento cyklus se neustále opakuje a to většinou ve větší intenzitě, nebo se objevuje další fáze, kdy násilník přechází k vydírání oběti. K tomuto vydírání často využívá i děti (Baldry, in. Boon, Sheridan, 2002).

Ex-partner stalking, který je pokračováním fyzického domácího násilí se snahou o obnovení kontroly a moci nad obětí, nazýváme též ofenzivní ex-partner stalking (in. Čírtková, 2008). S rozdělením na ofenzivní a defenzivní ex-partner stalking přichází Hoffman a Kükenová. Defenzivní ex-partner stalking je tedy dle Hoffmana a Kükenové (in. Čírtková, 2008) stalking, kterému nepředchází žádné fyzické domácí násilí, a podstatou je úporná snaha o obnovení vztahu, která se projevuje vyhledáváním kontaktu s bývalým partnerem a pokusy o usmiřování.

Mezi stalkingem a domácím násilím existují vzájemné vazby, které Čírtková (2008) shrnuje takto:

- Mezi oběťmi stalkingu a domácího násilí nelze klást rovnítko. Potřeby na pomoc a intervenci jsou u obou skupin jiné a oba případy vyžadují rozdílné strategie intervence.
- Oběti ex-partner stalkingu jsou mnohem aktivnější ve vyhledávání zdrojů pomoci na rozdíl od obětí domácího násilí, které kolikrát ani případ nehlásí. Tím, že oběti ex-partner stalkingu již nežijí s pronásledovatelem, tak je pro ně jednodušší nepozorovaně vyhledat pomoc.
- Ne všechny případy domácího násilí se změjí ve stalking.
- Projevy společné oběma jevům:
  - kontrola a izolace oběti,
  - úzkostná vazba k oběti,
  - vztek či žárlivost,
  - zastrašování, vydírání, vyhrožování,
  - zesměšňování a ponižování oběti,
  - fyzické a sexuální násilí,
  - násilník sám sebe idealizuje.

Vazba stalkingu na předcházející domácí násilí je vysoká. Podle studie Hoffmanna a Vosse z roku 2006 (in. Čírtková, 2008) 81 % obětí u ex-partner stalkingu bylo ve vztazích fyzicky atakováno a 32 % obětí dokonce zažívalo ve vztahu i sexuální násilí. Podle starší studie M. Brewster (1998) dvě třetiny obětí domácího násilí se staly následně i oběťmi stalkingu. Sheridan a Hoffman (2005) uvádějí ve své studii, že 30 – 40 % obětí stalkingu zažívalo domácí násilí v dřívějším vztahu se stalkerem.

Dle Čírtkové (2008) varovné příznaky přechodu domácího násilí do stalkingu nelze jednoznačně určit, nicméně se setkáváme se dvěma přístupy. První se snaží

nalézt shody a rozdíly mezi osobnostními profily domácích násilníků a ex-partner stalkerů a druhý se zaměřuje na identifikaci konkrétních projevů chování domácích násilníků, které by signalizovaly zvýšené riziko pronásledování. Shody a rozdíly sledoval například Duttonová, která vytvořila typologii domácích násilníků (in. Čírtková, 2008):

**1. obecně agresivní typ,**

**2. kontrolující se typ,**

**3. emočně nestabilní typ** - právě u tohoto typu se domácí násilník vyznačuje emocionálními výkyvy, které vedou až k výbuchům násilí, násilník střídá protichůdné polohy chování, ve vztahu uplatňuje egocentrický až narcistický přístup. Je také neodůvodněně žárlivý, na jedné straně je silně závislý, na druhé odmítavý a trestající. Na základě těchto charakteristik je pravděpodobnost, že domácí násilí přejde do stalkingu, pachatelovo sebevědomí totiž neuneso konec vztahu.

Konkrétní projevy chování domácích násilníků, které by signalizovaly zvýšené riziko pronásledování, sledoval Hoffmann a Voss. Mezi nejčastější projevy podle nich (cit. in Čírtková, 2008) patří:

- projevy vlastnictví,
- úzkostná vazba (verbálně projevuje obavy o vztah, nechce bez partnera žít, po incidentu prosí o novou šanci),
- emocionální výkyvy od totální oddanosti až po výbuchy agrese,
- falešné usmiřování (opakované ujišťování, že se napraví, po incidentu dává dárky, prosí o odpuštění).

## **7 Politika řešení stalkingu**

### **7.1 USA**

Fenomén stalkingu je ve vyspělých zemích již více jak deset let předmětem intenzivního zájmu odborníků. Úplně prvního zájmu se dočkal stalking v Kalifornii,

kteřá se stala první státem, ve kterém byly přijaty anti-stalkingové zákony, a to již v roce 1990. V současné době jsou anti-stalkingové zákony schváleny ve všech 50 státech Unie a v Districtu of Columbia. Zákony věnují pozornost nejen trestnosti činu, který je samostatnou skutkovou podstatou, ale také ochraně oběti (Meloy, 1998).

Modelový zákon byl přijat jednotlivými státy s různými úpravami, tzn. že každý stát definuje stalking jinak a jiným způsobem jej klasifikují. Čtrnáct států Spojených států amerických může klasifikovat stalking jako trestný čin už při prvním přestupku. Dalších 35 států hodnotí stalking jako trestný čin při druhém přestupku nebo při přestupku zahrnující přitěžující okolnosti, jakými mohou být smrtící zbraň, nezletilá oběť, porušení soudního příkazu ([http://www.ncvc.org/SRC/main.aspx?dbID=DB\\_Federal\\_Interstate\\_Stalking\\_Institute163](http://www.ncvc.org/SRC/main.aspx?dbID=DB_Federal_Interstate_Stalking_Institute163)).

Spojené státy americké byly rovněž prvním státem, který na stalking reagoval vytvořením specializovaného policejního útvaru (tzv. Threat Management Unit), který vznikl v roce 1990 v Los Angeles (Meloy, 1998). Útvar čítal na počátku 3 detektivy, dnes jich je 10. Posláním těchto detektivů je vyšetřovat abnormální a dlouhodobé případy obtěžování.

Vedle policejního přístupu v USA existuje ještě druhý přístup, který je založen na myšlence interdisciplinárních týmů. Příkladem je pracovní skupina v San Diegu fungující od roku 1994. Tato skupina sdružuje policisty, právníky, psychology i psychiatry, kteří se snaží hledat kreativní postupy, pronásledování zastavit a zabránit eskalaci (dle Hoffmanna in. Čírtková, 2008).

Navzdory speciálního policejního přístupu v některých státech USA oběti podle viktimologického výzkumu Ministerstva spravedlnosti ve více než 60 % případů stalking policii nenahlásí. Podle tohoto výzkumu 13 % obětí stalking nenahlásilo, protože se domnívalo, že by policie nemohla pomoci, 11 % obětí si myslelo, že by policie nepomohla, protože by si jistě myslela, že situace není až tak vážná, 4 % obětí si myslela, že by jim policie nevěřila (Baum et al., 2009).



Dle stejného výzkumu policie nejčastěji reagovala po nahlášení pronásledování oběti sepsáním hlášení, upozorněním pachatele, návrhem, aby se oběť chránila soudním zákazem nebo poskytla jinou radu, odkázala oběť k soudu, zatknula pachatele, žádala o další svědectví a důkazy, odkázala oběť na jiné instituce nebo zůstala v nečinnosti (Baum et al., 2009).

Četnost jednotlivých opatření policie po nahlášení stalkingu popisuje následující tabulka:

**Tabulka č. 14: Opatření policie po nahlášení stalkingu (N=54 174)**

Typ opatření	četnost v %
Sepsání hlášení	55,3 %
Upozornění pachatele	32,2 %
Návrh ochrany, soudního zákazu	20,1%
Rada oběti jak se chránit	17,4 %
Odkázání oběti k soudu	8,9 %
Zatčení pachatele	7,7 %
Žádost o další svědectví	6,4 %
Odkázání na služby poskytované obětem	5,4 %
Nečinnost	18,8 %

Zdroj: Baum et al., 2009

## 7.2 Evropa

Zavedení trestnosti stalkingu proběhlo i v Evropě, Spojené státy americké následovala Velká Británie. V Belgii byla skutková podstata stalkingu zahrnuta do trestního zákona v roce 1998, v Holandsku v roce 2000. Rakousko zavádí trestnost v červenci 2006, Německo v lednu 2007, Itálie v únoru 2009, přičemž trestní sazby se pohybují od 6 měsíců do 10 let (<http://en.wikipedia.org/wiki/Stalking>).

V Rakousku nabyla účinnosti novela trestního zákona 1. července 2006, která bývá označována jako „Anti-stalking-gesetz“, neboli zákon na ochranu před pronásledováním. Zákon popisuje stalking jako nezákonné pronásledování osoby,

keré může pronásledovanou osobu nebo její život nepřiměřeně poškodit. Pronásledování je zákonem definováno jako vědomé, dlouhodobé a neúnosné omezování jiné osoby, a to vyhledáváním její blízkosti, kontaktováním telefonickou formou, jinými komunikačními prostředky nebo přes třetí osobu. K pronásledování může patřit využívání osobních údajů pronásledované oběti k objednávání zboží či služeb nebo jejich poskytnutí třetí osobě. Zákon na ochranu před pronásledováním umožňuje trestní i civilní opatření v oblasti pronásledování. V rámci trestního řízení může oběť podat trestní oznámení, za trestný čin pronásledování hrozí pachateli až jeden rok odnětí svobody, přičemž není nutný souhlas oběti. Souhlas bývá pouze vyžadován v případě obtěžování telefonickou či jinou komunikační formou. Pokud tedy oběť nahlásí pronásledování na policii, policie musí kontaktovat intervenční centrum na ochranu před domácím násilím. Zaměstnanci pak kontaktují oběť a nabídnou jí pomoc a poradenství (<http://www.a oef.at/aktuell/Anti-Stalking-Gesetz010706.pdf>).

V rámci civilního opatření může v Rakousku pronásledovaná osoba podat návrh na vydání předběžného opatření. Soud tak může pachateli uložit zákaz navazování kontaktu s navrhovatelem a jeho pronásledování, zákaz zdržovat se na určitých místech, atd. Soudní zákaz může být stanoven až na jeden rok. Pokud je zákaz pachatelem porušován, může policie využít donucovacích prostředků nebo se oběť může obrátit na soud, který pachateli může uložit peněžní pokutu nebo trest odnětí svobody (<http://www.a oef.at/aktuell/Anti-Stalking-Gesetz010706.pdf>).

V Německu nabyla účinnosti novela trestního v březnu roku 2007, ve které je upraveno obtěžování, tzv. „Nachstellung“. Zákoník popisuje neoprávněné obtěžování jako takové jednání, kdy někdo neodbytně vyhledává blízkost určité osoby, pokouší se s ní navázat kontakt a to prostřednictvím komunikačních prostředků či třetí osoby, objednává jejím jménem zboží či služby, ohrožuje oběť nebo osobu jí blízkou na životě, tělesné integritě, zdraví nebo svobodě a tímto jednáním narušuje způsob života. Za toto jednání hrozí trest odnětí svobody až na tři roky nebo trest peněžitý. V případě že oběti nebo osobě jí blízké bude vážně ublíženo na zdraví nebo se ocitnou v nebezpečí smrti, pak pachateli hrozí odnětí svobody od tří měsíců do 5 let (<http://dejure.org/gesetze/StGB/238.html>).

Ve Velké Británii je také v účinnosti zákon na ochranu před pronásledováním, tzv. Protection from Harassment Act 1997. Cílem zákona je chránit osoby před obtěžováním a strachem z násilí. Zákon definuje obtěžování jako chování, které způsobuje strach nebo úzkost a stanovuje trest odnětí svobody až na 6 měsíců nebo peněžitý trest. Zákon také umožňuje vydání soudního zákazu přiblížení se k obtěžované osobě, včetně přiznání náhrady škody ([http://en.wikipedia.org/wiki/Protection\\_from\\_Harassment\\_Act\\_1997](http://en.wikipedia.org/wiki/Protection_from_Harassment_Act_1997)).

V Itálii nabyla účinnosti novela trestního zákona v únoru roku 2009, podle této novely hrozí pronásledovateli trest odnětí svobody od 6 měsíců do 4 let. Zákon definuje stalking jako trvalé, obtěžující, výhrůžné nebo pronásledující chování, které způsobuje stavy úzkosti a strach oběti, strach o svou vlastní bezpečnost nebo bezpečnost jí blízkých, v důsledku oběť mění své životní návyky. Trest odnětí svobody může být zvýšen až na 6 let v případě, že pachatel je nebo byl ve vztahu s obětí (ať už jako přítel, bývalý přítel, manžel, exmanžel) nebo v případě těhotné či nezletilé oběti (<http://en.wikipedia.org/wiki/Stalking>).

## **7.3 Česká republika**

### **7.3.1 Dosavadní řešení problému**

Zatímco ve většině evropských zemí je stalking trestným činem několik let, v České republice to umožnila až novela trestního zákona v lednu tohoto roku. Do konce minulého roku byl tak stalking u nás posuzován maximálně jako vydírání, ublížení na zdraví nebo násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci. Policie obvykle zasahovala až ve chvíli, kdy došlo k napadení. Stalking často byl a stále někdy je maximálně řešen v rámci přestupkového řízení, a to tehdy, pokud toto jednání lze hodnotit jako přestupek proti občanskému soužití. Dle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, lze za úmyslné narušení občanského soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním udělit pokutu do 3000 Kč, což je pro oběť jen nepatrná satisfakce.

Jak již bylo napsáno, ke změně dochází v lednu tohoto roku, kdy nabývá účinnost novely trestního zákoníka, který nahrazuje trestní zákon (zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a stalking se tak stává trestným činem.

Nyní je nebezpečné pronásledování zakotveno ve zvláštní části nového trestního zákoníku v hlavě X. – Trestné činy proti pořádku ve věcech, v díle 5. – Trestné činy narušující soužití lidí pod § 354 TZ. Paragrafové znění nebezpečného pronásledování:

*(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že*

*a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,*

*b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*

*c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,*

*d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo*

*e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*

*(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*

*a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,*

*b) se zbraní nebo*

*c) nejméně se dvěma osobami*

Stalking je trestným činem, který spadá do výčtu § 163 TR a není tedy stíhán ex offu.<sup>7</sup> Dalším úskalím zákona je, že postihuje jen nejzávažnější formu stalkingu, tzn. že pokud jednání nevzbudí důvodnou obavu o život, nenaplní skutkovou podstatu. Dále se nabízí široké vyložení jednání uvedeného v § 354 odst. 1 písm. d. U písmene c, tedy podmínky vyžadující vytrvalost, aby došlo k naplnění skutkové podstaty, nikde není stanoveno, jak dlouho musí trvat a o kolik útoků by mělo jít.

---

<sup>7</sup>Ex offu, neboli „z moci úřední“, (<http://business.center.cz/business/pojmy/p1005-ex-offo.aspx>)

Trest zákaz činnosti není příliš na místě, na místo toho by bylo vhodné se shlédnout v zákonech ostatních zemích a zavést trest peněžité.

Nutno podotknout, že podle statistik Policie České republiky za první čtvrtletí tohoto roku nebyl prověřován a ani zjištěn žádný trestný čin nebezpečného pronásledování (<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-169008.aspx>).

V České republice existují i jiné nástroje pro boj se stalkingem. Z právních nástrojů je to právo na ochranu osobnosti podle čl. 10 v Listině základních práv a svobod a § 11 občanského zákoníka. Podle Listiny základních práv a svobod, článku 10:

*(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.*

*(2) Každý má právo před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.*

*(3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.*

Podle občanského zákoníku, § 11:

*Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.*

Tyto nástroje vyjadřují práva jedinců na ochranu své osobnosti, jsou tedy předpisy, za pomoci kterých se rovněž chránit před stalkingem, pro neznalost však nejsou často využívány. Není dále vyloučené postihnout pachatele stalkingu dle některých ustanovení trestního zákona (dále jen TZ). V úvahu přichází odsouzení pronásledovatele za trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 197a TZ), pomluvu (§ 206 TZ), omezování osobní svobody (§ 231 TZ), vydírání (§ 235 TZ), porušování domovní svobody (§ 238 TZ), a to za podmínek uvedených v těchto ustanoveních. V případě, že dojde v důsledku stalkingu k újmě na zdraví nebo

smrti, je možný též postih za ublížení na zdraví (§ 221, § 222 TZ) nebo za vraždu (§ 219 TZ).

Dle věcného záměru nového trestního řádu bude moct soudce již v průběhu trestního řízení zakázat pachateli kontakt s obětí nebo se k ní přiblížit a to v rámci předběžných opatření. Současná právní úprava předpokládá pouze možnost ukládat obviněnému předběžná opatření v souvislosti s náhradou vazby. Předběžná opatření zahrnují:

- zákaz styku s poškozeným nebo jeho vyhledávání (z důležitých důvodů bude možné takové setkání povolit za dohledu příslušného orgánu činného v trestním řízení nebo úředníka či asistenta Probační a mediační služby),
- zákaz styku s konkrétně vymezenými osobami a jejich vyhledávání,
- zákaz návštěv konkrétně vymezených míst, akcí, zařízení nebo jiných prostředí,
- příkaz zdržovat se v místě svého pobytu,
- příkaz nezdržovat se na určitém místě,
- zákaz vycestovat za hranice České republiky apod.<sup>8</sup>

Navzdory zvýšenému zájmu odborníků ale i veřejnosti o stalking, povědomí o něm je v České republice stále malý. Přispívá k tomu fakt, že zde nebyl nikdy proveden žádný kriminologický výzkum na toto téma. Dokonce v České republice neexistuje ani nezisková organizace, která by se výhradně zabývala v rámci své činnosti stalkingem. Obětem stalkingu tak pomáhají neziskové organizace řešící domácí násilí, i když na druhou stranu stalking s domácím násilím úzce souvisí.

---

<sup>8</sup> Věcný záměr trestního řádu ([portal.justice.cz/Justice2/soubor.aspx?id=74066](http://portal.justice.cz/Justice2/soubor.aspx?id=74066))

### **7.3.2 Analýza aktérů**

Podle Veselého (2007) cílem analýzy aktérů je identifikovat všechny jednotlivce, skupiny či organizace, kterých se daný problém týká. Cílem je poznat jejich jednání, záměry, vzájemné vztahy a zhodnotit zájem a vliv na realizaci dané politiky problému. Aktéři jsou definováni jako ti, kteří mají zájem na problému, kteří jsou problémem nějak postiženi a ti, kteří mají vliv (aktivní či pasivní) na řešení a rozhodování o problému.

V následující části se pokusím definovat aktéry stalkingu, poznat jejich záměry a zhodnotit zájem a vliv na realizaci dané politiky.

#### **Ministerstvo práce a sociálních věcí – intervenční centra**

Intervenční centra jsou jednou ze služeb sociální prevence podle §60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Intervenční centra jsou profesionální službou, pomáhající obětem domácího násilí a stalkingu, který je jeho pokračováním. Nabízejí pomoc a podporu při zvládnutí této krizové životní situace. Dále intervenční centra koordinují činnost orgánů veřejné správy a jiných subjektů při zajištění pomoci obětem domácího násilí a stalkingu. V současnosti se nachází v České republice 16 intervenčních center (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009).

Důvěra veřejnosti k intervenčním centrům roste, služby poskytuje kvalitně a profesionálně, nicméně dostupnost služeb některých intervenčních center v krajích je vcelku problematická. Je to dáno územní rozsáhlostí krajů a špatnou dopravní dostupností.

#### **Neziskové organizace**

Nezisková organizace, která by se výhradně ve své činnosti věnovala stalkingu, v České republice neexistuje. Jednou ale z významných organizací na poli v boji i se stalkingem je Bílý kruh bezpečí. Jeho vliv je značný, toto občanské sdružení se zasloužilo o zavedení trestnosti stalkingu, opakovaně podávalo podnět k zákonodárné iniciativě.

Bílý kruh bezpečí pracuje od roku 1991, pomáhá obětem trestných činů (tedy i stalkingu). Aktuálně má 11 míst pomoci v České republice, ve kterých poskytuje odborné, bezplatné a diskrétní služby obětem, svědkům a pozůstalým po obětech trestných činů. Bílý kruh bezpečí poskytuje přímou pomoc, ale pořádá i různé semináře týkající se domácího násilí a stalkingu pro laickou a odbornou veřejnost. Pro Bílý kruh bezpečí pracuje 205 právníků a psychologů na bázi dobrovolnické práce. Kapacita služeb v osobním kontaktu je 139 hodin týdně, v telefonickém kontaktu pomoc zajišťují dvě nonstoplinky, které odbavuje pracoviště v Praze (<http://www.bkb.cz/index.php>).

Další organizací je Koordona. Koordona, neboli „Koalice neziskových organizací proti domácímu násilí“, byla založena v listopadu roku 2004 v Praze jako volné sdružení organizací zabývajících se právy žen v kontextu násilí na ženách a domácího násilí. Koordona vznikla v návaznosti na společnou roční mediální a osvětovou kampaň proti domácímu násilí, členskými organizacemi jsou například Acorus, o. s., Most k životu, o. p. s., Občanská poradna Nymburk, proFem o. p. s., Rosa, o. s., Amnesty International, Elektra, o. s., Persefona, o. s. a další. (<http://www.koordona.cz/o-koordone/co-je-to-koordona.html>).

Jednotlivé organizace Koordony se zaměřují na zvýšení povědomí o problému domácího násilí, ale i stalkingu. Například v minulém roce v rámci Mezinárodního dne proti násilí na ženách pořádaly organizace besedu o domácím násilí a stalkingu, občanské sdružení Rosa rozeslala na všechny střední školy CD disk s praktickým návodem, jak se bránit cyberšikaně, stalkingu prostřednictvím internetu a zneužívání moderních informačních technologií.

## **Policie ČR**

Policisté bývají často prvními profesionály, na které se oběť stalkingu obrací se žádostí o pomoc a na jejich vhodné reakci většinou záleží. Role policie při ochraně před stalkingem je tak klíčová. Jenže oběti se často potýkají s laxním přístupem policie. Tento přístup je často zapříčiněn nedostatkem informací o formách obtěžování, proto policie vyhodnocuje ve velké míře stalking jako bagatelní přestupek mezi milenci. Policii chybí i jakékoliv instrukce nebo metodické pokyny (na rozdíl od domácího násilí), jak v případech stalkingu pokračovat.



Situace se však mírně lepší, Policejní akademie České republiky organizuje kurzy pro policisty, které seznamují účastníky s podstatou nebezpečného pronásledování a vyhrožování. Jednou z priorit Policie ČR pro rok 2010 je odborná příprava a vzdělávání policistů v oblasti změn právní úpravy trestního řízení a nového trestního zákoníku, což se týká i stalkingu.

### **Politické strany**

Všechny parlamentní politické strany se základně shodují v řešení problematiky stalkingu, v únoru minulého roku byla Sněmovnou schválena novela občanského soudního řádu, která už dnes počítá s ochranou před stalkingem.

### **Ministerstvo pro lidská práva – Výbor pro prevenci domácího násilí**

Výbor pro prevenci domácího násilí je poradním orgánem Rady vlády České republiky pro rovné příležitosti žen a mužů pro domácí násilí. Výhradně se zabývá domácím násilím na ženách, dětech, seniorech, obchodováním s lidmi. Stalkingem se také zabývá a to v rámci domácího násilí jako jeho formě. Na poli v boji domácího násilí předkládá Radě návrhy opatření směřujících k prevenci domácího násilí, vytváření národní strategie pro prevenci a potírání, spolupracuje s orgány veřejné správy (státní správy i územní samosprávy), zástupci odborné veřejnosti a zástupci nestátních neziskových organizací za účelem koordinace postupů v oblasti prevence, sleduje statistické údaje o různých formách domácího násilí, podporuje vzdělávání profesionálů, kteří přicházejí do styku s oběťmi domácího násilí, navrhuje opatření, zpracovává stanoviska a doporučení k návrhům právních předpisů (<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rada-pro-rovne-prilezitosti/prevence-domaciho-nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-30381/>).

Právě z jedním z těchto návrhů byl i návrh Ministerstvu spravedlnosti ČR zavést novou skutkovou podstatu trestného činu stalkingu do trestního zákoníku, který je již platný.

### **Ministerstvo spravedlnosti**

Ministerstvo spravedlnosti v boji proti stalkingu je aktivní, připravilo návrh formulace skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování a

v současnosti usiluje o posílení práv poškozených. V rámci Ministerstva spravedlnosti se stalkingem zabývají soudy, státní zastupitelství, Probační a mediační služba.

### **Odbor prevence kriminality (Ministerstvo vnitra)**

Odbor bojuje proti stalkingu prevencí a snahou o medializaci problému, především díky medializaci v časopisech Kriminální věda a Policista. Každoročně vyhláší projekt pro děti ve věku 5 až 16 let, který je zaměřen na prevenci a vzdělávání dětí. Děti vypracovávají soutěžní (literární, výtvarná, audiovizuální) díla k jednotlivým tématům. Letos je právě jedním ze soutěžních témat i stalking.

**Tabulka č. 15: Analýza aktérů**

Aktér	Zájem		Moc		Postoj	
	Odhad	Spolehlivost odhadu	Odhad	Spolehlivost odhadu	Odhad	Spolehlivost odhadu
<b>Oběť</b>	velký	???	malá	???	Souhlas, přejí si větší dostupnost služeb, lepší přístup policie a duševní pomoc	??
<b>Společnost</b>	střední	???	střední	???	Souhlas, vyžadují větší zásahy státu a policie	??
<b>Příbuzní, známí, přátelé oběti</b>	velký	???	malá	???	Souhlas, přejí si větší bezpečnost pro oběti	??
<b>Intervenční centra</b>	velký	???	střední	???	Souhlas, řešení zlepší integrovaný systém pomoci	?
<b>Policie ČR</b>	střední	???	vysoká	???	Souhlas, řešení vidí ve výcvicích a školení policistů na případy stalkingu	?
<b>Ministerstvo spravedlnosti – soudy</b>	střední	???	vysoká	???	Souhlas, řešit zajištěním proškolením státních zástupců, soudců ve styku se stalkingem, řešení terapeutickými programy pro pachatele	?

<b>Neziskové organizace</b>	velký	???	střední	???	Souhlas, přejí si zlepšení právního postavení poškozených v trestním řízení a zvýšení povědomí o problému	?
<b>Ministerstvo pro lidská práva – Výbor pro prevenci DN</b>	střední	???	střední	???	Souhlas, řešením je vzdělávání profesionálů	?
<b>Přestupková oddělení a komise</b>	střední	???	střední	???	Souhlas, řešení vidí v lepších postupech policie	??
<b>Ministerstvo spravedlnosti- Probační a mediační služba</b>	střední	???	malá	???	Souhlas, řešení vidí v posílení procesního postavení oběti	?
<b>Politické strany</b>	střední	???	vysoká	???	Souhlas, přání posílení práv poškozených	?

Zdroj: vlastní sestavení

??? .....pouhý dohad

??..... informovaný dohad

?.....vcelku spolehlivý odhad

### 7.3.3 Možné návrhy a úpravy řešení

Při řešení problematiky stalkingu je nutné postupovat komplexně a z více hledisek. Řešení stalkingu by mělo zahrnovat 4 hlavní oblasti, na které je potřeba se zaměřit:

#### 1) Zvýšení míry povědomí o problému a lepší zpřístupnění informací obětem stalkingu

Společnost trpí informačním deficitem ohledně stalkingu a spousta názorů okolo vede ke vzniku mýtů a předsudků o stalkingu. Nástrojem pro zvýšení povědomí o problému by mohly být mediální kampaně, ať už na celostátní nebo regionální či místní úrovni. Ke zvýšení povědomí by došlo i díky pravidelnému vydávání informačních letáků o stalkingu a jejich šíření mezi širokou veřejnost, které by popisovaly, jak stalking rozpoznat a zachovat se. V souboru opatření je velice

důležitá i oblast prevence stalkingu. Lze ji uplatňovat již na školách v rámci výuky různých souvisejících předmětů jako jsou například rodinná výchova či občanská výchova aj. Již zde mohou být studentům zprostředkovány základní informace týkající se pronásledování a zároveň tak může být působeno na potenciální oběti či případně na potenciální pachatele.

## **2) Posílení ochrany a práv obětí stalkingu**

V tomto roce nabyl účinnosti nový trestní zákoník, který zavedl trestnost stalkingu. Postihuje však nejzávažnější formy a neurčuje, jak dlouho musí být oběť pronásledována, aby se jednalo o stalking, proto by mělo dojít ještě k dodatečné úpravě. Dle nového trestního řádu budou možné v rámci ochrany oběti uložit navrhovaná předběžná opatření, která ale podle zahraničních zkušeností u stalkingu nejsou dostatečně účinná, proto je potřeba upravit a rozšířit demonstrativní výčet povinností uložených v předběžných opatřeních. Na základě nového trestního řádu by mělo dojít i k posílení procesních práv poškozených, z konkrétních opatření v případech stalkingu jsou potřeba například zavedení nemateriální újmy poškozeným, zajištění bezplatné právní pomoci pro oběti nebo zavedení informační povinnosti orgánů vůči poškozeným o stavu pachatelů (propuštění ze zadržení, výkonu trestu). Posílení ochrany obětí před stalkingem úzce souvisí se zvýšením dostupnosti služeb pro oběti a posílením sociální práce s nimi. Realizace programů pro sociální integraci by bránila sociálnímu vyloučení obětí stalkingu. Ochrana obětí rovněž souvisí se zamezením reviktimizace obětí, proto je nutné i posílení sociální práce s pachateli, zavedení povinných programů se zaměřením na kontrolu agresivity, psychiatrické péče a osobního poradenství by mohly reviktimizaci obětí předcházet či zabránit.

## **3) Vytvoření integrovaného systému pomoci a zvyšování odbornosti participujících složek**

Je potřeba podpořit interdisciplinární řešení stalkingu a vytvářet interdisciplinární týmy, které budou sdružovat různé aktéry, především pak policisty, psychology, psychiatry, zástupce neziskových organizací, soudce, právníky, pracovníky Probační a mediační služby, akademické a vědecké pracovníky aj., kteří budou hledat postupy, jak stalkingu zabránit a předcházet mu. Dále je potřeba zlepšit komunikaci zainteresovaných a to propojením informačních systémů. Kromě

zajištění pravidelného odborného vzdělávání všech zainteresovaných, je potřeba se také zaměřit na policisty, vytvářet specializované jednotky (stejně jako u domácího násilí) pro řešení stalkingu. Policisté jsou obvykle prvními, kteří se dostávají do kontaktu s oběťmi, proto by bylo vhodné vytvořit metodický pokyn, kterým by se upravoval postup policie v případech stalkingu.

Provedení rozsáhlého výzkumu na celostátní úrovni za účelem probádání, prevence a účinného řešení stalkingu, legislativní změny a opatření, interdisciplinární spolupráce policie, soudů, neziskových organizací a ostatních zabývajících se pomocí v krizových situacích, celoživotní vzdělávání a informační propojenost všech participujících složek, specializované policejní jednotky pro řešení stalkingu, osvěta a kampaně o tomto jevu a propracovaný systém prevence by měly být součástí celého systému sociální pomoci obětem stalkingu. Takto vytvořený a efektivně působící komplexní systém by mohl zajistit účinnou pomoc obětem stalkingu.

## **8 Případové studie**

V této části diplomové práce popisují detailní studium třech případů žen, které zažily ex-partner stalking. První ženu, která se stala obětí, znám osobně, k příběhům dalších dvou žen jsem se dostala svépomocí a díky spolupráci s občanským sdružením Poradna pro ženy a dívky, které mi zprostředkovalo kontakt s těmito ženami. S těmito ženami jsem provedla rozhovory, vyslechla je a zaznamenala jejich příběhy.

### **8.1 Cíle a metody kasuistik**

Hlavním cílem případových studií (kasuistik) je popsat a zjistit vývoj, průběh, intenzitu a následky stalkingu z pohledu žen, které staly oběťmi ex-partner stalkingu.

Prvním úkolem bylo popsat průběh seznámení oběti s pachatelem, kdy a jak se seznámili. Dále ženy popisovaly, jaký měly vztah s partnerem, jestli už v té době

nepozorovaly nějaké projevy majetnického či jinak zvláštního chování. A také co bylo impulsem pro rozchod.

Další zkoumanou oblastí byl počátek a průběh stalkingu, kdy ženy popisovaly, kdy si prvně všimly, že je bývalý partner začal pronásledovat. Jakou formou a jak často je pronásledoval, to byly další otázky, na které oběti odpovídaly.

Poslední zkoumanou oblastí byl způsob intervence, pocity při pronásledování a současný stav obětí, případně následky pro oběti. V této části byly ženy dotazovány, zda se někdy někomu svěřily se svou situací, jestli vyhledaly pomoc a pokud ano, s jakou odezvou se setkaly, na jaká úskalí při řešení situace narazily a co nebo kdo jim nejvíce pomohl. Dále ženy popisovaly, jakým způsobem je stalking zasáhl, jak se cítily, když byly pronásledovány. Také odpovídaly na otázku, jestli musely změnit své návyky nebo dokonce život, jaký je jejich současný stav, jestli už stalking skončil nebo stále probíhá.

V provedeném výzkumném šetření byl kladen důraz na subjektivní hodnocení respondentek, cílem bylo zjistit a zaznamenat jejich názory a problémy spojené se stalkingem, nejvhodnější metodou pro získání potřebných informací se mi jevil tak rozhovor, konkrétně polostrukturovaný rozhovor. Tato metoda se jevila i nejvhodnější proto, že klade důraz na autentičnost výpovědí obětí, dává jim dostatečný prostor pro jejich reakce a vyjádření vlastních postojů k daným skutečnostem. Rozhovor umožňuje vlastní hodnocení prožitých situací, vyvozování vlastních závěrů a různých postřehů ze situací a událostí.

## **8.2 Výběr respondentů a realizace rozhovorů**

Pro případové studie byly vybrány ženy, které byly vystaveny stalkingu ze strany svého ex-partnera. Mezi základní údaje, které byly zjišťovány u jednotlivých žen

(stejně údaje jsem zjišťovala i o pachatelích), patřily:

- věk

- osobní stav
- nejvyšší dosažené vzdělání
- povolání

Rozhovory se odehrávaly se souhlasem žen, s příslibem dodržení anonymity. Jedna z obětí si přála, abych pozměnila křestní jméno. Rozhovor s obětí (kterou osobně znám) byl po vzájemné dohodě uskutečněn u ní doma, ostatní dvě ženy požádaly o uskutečnění rozhovoru na svém pracovišti, v samostatné místnosti. Záznam 2 uskutečněných rozhovorů jsem po předchozím souhlasu respondentek zaznamenala na diktafon v kombinaci s písemným zápisem. Jedna z respondentek si zvukový záznam nepřála, proto jsem se musela spolehnout pouze na zapisování poznámek. Vzhledem k rozsáhlosti a neúplnosti jednoho ze záznamů neuvádím přepisy těchto rozhovorů, ale již zpracované výstupy. Výstupy rozhovorů jsem zpracovala formou kasuistik. Jednotlivé rozhovory byly s respondentkami uskutečněny v průběhu února 2010.

Rozhovor probíhal nastíněním jednotlivých okruhů a pak pokládáním konkrétních otázek. Ženy byly nejdříve ve svých odpovědích strohé, ale postupně začaly reagovat na dotazy spontánně a o daném problému hovořily obsáhleji. Zařazovaly jednotlivé události do vzájemných souvislostí, poukazovaly na nejzávažnější problémy a specifika diskutované problematiky. Své výpovědi rozšiřovaly o další témata, která považovaly za důležité. V průběhu těchto výpovědí jsem se snažila vhodnými dodatečnými dotazy získat co nejvíce komplexní a ucelený pohled.

Otázky pokládané v polostrukturovaném rozhovoru byly následující:

### **Otázky týkající se vztahu s pronásledovatelem**

1. Kdy a jak jste se s partnerem seznámili?
2. Jaký jste měli vztah, jak fungoval?
3. Neprojevoval se partner již ve vztahu třeba majetnický, násilnický či jinak zvláště?
4. Co bylo důvodem vašeho rozchodu?

### **Otázky týkající se průběhu stalkingu**

1. Kdy jste si poprvé všimla, že to rozchodem neskončilo a Váš partner Vás pronásleduje?
2. Jakým způsobem a jak často Vás pronásledoval?
3. Jak Vás pronásledování zasáhlo, musela jste změnit například své životní návyky nebo život nějakým způsobem?

### **Otázky týkající se intervence a pocitů**

1. Svěřila jste se někomu s Vaší situací?
2. Vyhledala jste pomoc, na koho jste se s žádostí obrátila?
3. Pokud jste vyhledala pomoc, s jakou odezvou a pomocí jste se setkala?
4. Jak jste se cítila?
6. Pronásledování už skončilo nebo stále probíhá?
7. Jaký je Váš současný stav, jak se cítíte?

## **8.3 Kazuistiky**

### **8.3.1 Oběť č. 1**

Obětí je mladá slečna Anna K. ve věku 21 let, svobodná, bezdětná. V současnosti stále bydlí u rodičů, ale výhledově by se ráda sestěhovala do bytu se svým novým přítelem. Anna má středoškolské vzdělání, v současnosti pracuje jako administrativní pracovnice u jedné menší firmy.

Pronásledovatel je 23letý muž s tělesným handicapem (hluchoněmost), svobodný, bez přítelkyně, bezdětný, žijící rovněž u rodičů. Absolvoval střední školu pro sluchově postižené a pracuje jako správce počítačových sítí.

Oběť se seznámila s pachatelem před více než dvěma roky, na konci roku 2007, prostřednictvím své kamarádky, která měla také potíže se sluchem a navštěvovala v minulosti stejnou střední školu jako pachatel. Přes počáteční nesouhlas rodičů, aby se Anna vídala s neslyšícím přítelem, si prosadila své a nakonec spolu vydrželi necelý rok. Rodiče se sice obávali o budoucnost své dcery,



ale nakonec si neslyšícího přítele dcery také oblíbili. Prvních pár měsíců se zdálo být vše ideální, trávili spolu volný čas, Anna se stýkala s jeho postiženými kamarády, dokonce se učila znakové řeči. Čím více si byli bližší, tím více se na ní její přítel ale stával závislý. Anna si začala všimnout určité žárlivosti. První incident se stal v době před její maturitou, kdy si zašla do knihovny a vypnula si zvonění na mobilu. Ve studovně se zabrala do knih a zdržela se tam asi dvě hodiny. Při návratu z knihovny domů objevila na mobilu asi 20 SMS zpráv od něj, kde je, co dělá a proč neodepisuje. Tento zájem Anně prý ale spíše polichotil a nevěnovala tomu další pozornost. Druhý problém však nastal, když se měla bez něj zúčastnit maturitního večírku po úspěšném absolvování maturity. Přítel dělal nejdříve scény, že ji nikam nepustí, pak prosil, aby nikam nechodila. I přes jeho prosby však nakonec šla. Tento večírek si odpykala následující den, kdy ji přítel obviňoval a vyslychal, s kým tam byla a co tam dělala. Po nástupu Anny do zaměstnání začal být přítel ještě více nervózní a několikrát se stalo, že ji nečekaně v práci navštívil kvůli nějaké banalitě. Také začal šmírovat v jejím mobilním telefonu. Žárlivost se začala tak stupňovat, že Anně došla trpělivost a po 10 měsících se s ním rozešla.

Po rozchodu se první tři týdny přítel neozval. Po třech týdnech ji však začal psát přátelské SMS zprávy a emaily, ptal se ji, jak se má. Nakonec z něj vypadlo, že by ji chtěl zpátky, že ji stále miluje, nechce bez ní být a moc by chtěl, aby vše bylo stejné jako na začátku. Oběť mu však dokola stále vysvětlovala, že mohou být přáteli, ale že jejich vztah skončil. Po několika týdnech přemlouvání v přátelském duchu však ex-přítel začal vyhrožovat sebepoškozováním, pokud se k němu Anna nevrátí, což Anna rezolutně odmítla. Tím vyvolala vlnu nesnášenlivých a urážlivých SMS zpráv, které posílal i několikrát denně. Využil i počítačového programu (tzv. SMS bombarderu) a poslal ji několik stovek SMS zpráv obsahující jen jedno vulgární slovo. SMS zprávy, ve kterých urážel Annu, posílal i její matce. To byl také důvod, pro který jej začala úplně ignorovat a změnila si telefonní číslo. Ale vzhledem k tomu, že měli společné přátele, nebyl pro něj problém si zjistit nové číslo. Urážlivé zprávy vystřídalých výhružné. Tyhle výhružky (a po naléhání rodičů) ji přiměly jednat.

Vzhledem k tomu, že pachatel zasílal textové zprávy i její matce, věděla o pronásledování ona, její otec a několik dobrých přátel. Po výhružkách se Anna obrátila na policii, tam ji však oznámili, že nemohou nic dělat, dokud se jí nepokusí

fyzicky napadnout nebo nějak ublížit. Policie vyhodnotila situaci jako přešupek proti občanskému soužití a předala jej na přešupkovou komisi. U přešupkové komise se pachatel priznal a dostal pokutu 1000 Kč. Tuto pokutu bere oběť jako výsměch její osobě. Na druhou stranou přešupkovým řízením vše po 7 měsících skončilo. Měsíc od přešupkového řízení Anna potkala cestou z práce ex-přítele a čekala, že je to záměr a nové pokračování pronásledování, ale nestalo se tak, neozval se. O pachateli už více neslyšela.

V době, kdy se stala obětí, se cítila dle jejich slov ve stresu a měla strach. Měla strach o sebe a své rodiče. Nevěděla, co může od pachatele čekat a nechápala, že mohla kdy mít s takovým člověkem vztah. Měla také pocit viny, že pachatel obtěžuje i její matku. Hlavně se styděla se obrátit na policii s tím, že se jí tam vysmějí a nebudou jí věřit.

Nyní se už cítí dobře, vyrovnaně, občas si na ex-přítele a jeho obtěžování vzpomene, ale věří, že vše je už pryč. Navíc má nového přítele, kterému věří, že by se takhle nezachoval.

### **Analýza**

Po porovnání výše uvedeného případu s výstupy z teoretické části je popsán případ typickým případem ex-partner stalkingu dle typologie Boon a Sheridanové (2002), kdy v tomto typu se často vyskytuje nepřátelství, nenávisť a riziko násilností ze strany pachatele. Motivace vyplývá z dřívějšího vztahu, pronásledovatel se cítí odvržen, pocítuje hořkost a nepřátelství vůči oběti, motivace bývá spojena s asociovanými otázkami moci, kontroly a svobody.

V Mullenově typologii (2004) odpovídá pachatel v tomto případě zloštnému pronásledovateli, kterému jde o moc a kontrolu nad obětí a to kvůli údajné újmě, kterou mu oběť způsobila. Riziko vyhrožování je zde velmi vysoké, což pachatel potvrdil, riziko napadení nižší, což také potvrdil, protože s obětí nevyhledával přímý fyzický kontakt.

I když v tomto případě nepředcházelo pronásledování domácí násilí, lze vysledovat ve vztahu určité charakteristiky, které mohly přejít do stalkingu. Těmito

charakteristikami jsou neodůvodněná žárlivost, úzkostná vazba, projevy vlastnictví, emocionální výkyvy.

### **Diskuse**

Oběť se správně zachovala, když obtěžování ohlásila na policii. Intervence jednoznačně pachatele zastrašila a nyní již s největší pravděpodobností nehrozí, že by se pronásledovatel znovu objevil.

### **8.3.2 Oběť č. 2**

Druhou obětí je 45letá Ivana O., rozvedená, z předchozího manželství má dospělého syna, který žije již 5 let v Praze s přáteli, s pachatelem má 7letou dceru. Má středoškolské vzdělání s maturitou, pracuje jako účetní.

Pachatelem je 38letý, svobodný, mající s obětí dceru. Je vyučený, v současnosti nezaměstnaný.

Ivana se seznámila s přítelem před 12 lety, tedy v roce 1998 na zábavě. Na příteli ji zaujal šarm, sportovní postava a fakt, že pracuje v zahraničí. Tenkrát měla Ivana 13letého syna, což příteli nevadilo, právě naopak, jak tvrdil, měl děti rád a moc by chtěl ještě vlastní. První tři roky vztahu byly téměř ideální, přítel jezdil pracovat do ciziny, celkově se viděli asi 4 měsíce v roce, díky čemuž si byli velmi vzácní. Je však pravda, že pokaždé když přijel na těch pár dní nebo týdnů, část vydělaných peněz utratil za nepotřebné věci nebo po restauračních zařízeních. Po čtyřech letech vztahu Ivana otěhotněla. Shodou okolností v té době však přišel přítel o práci v cizině a v České republice zůstal nezaměstnaný. Během těch 12 let měl asi 6 prací, ale vždy odešel na nemocenskou nebo byl vyhozen ve zkušební době. Ivana byla těhotná a přítel si začal krátit volné chvíle pitím alkoholu a hraním automatů. V té době si Ivana všimla prvních náznaků psychického násilí, kdy ji v těhotenství urážel, že je tlustá a nepřítažlivá. I když po narození dcery přítel slíbil, že se situace změní, že přestane pít a nastoupí do zaměstnání, nestalo se tak. Po tříleté mateřské se Ivana vrátila do práce a dcera nastoupila do školky. Přítel byl stále nezaměstnaný a holdoval alkoholu a dceři se vůbec nevěnoval, přesto Ivanin pocit, že by rozbila

rodinu, byl důvodem, kvůli kterému stále byla ve vztahu s přítelem. Vůči jeho alkoholovým excesům se stala imunní a přestala je řešit, přestala také s ním sexuálně žít. Přítel tento nezáměr vyzoroval a obával se, že Ivana má někoho jiného, a začal být žárlivý. Jeho žárlivé scény přešly nakonec ve fyzické násilí. K prvnímu fyzickému útoku došlo, když se Ivana zdržela po práci u své kamarádky. Přítel ji však nevěřil a strčil do ní tak silně, že Ivana spadla na konferenční stůl. Byla natolik otřesena, že o incidentu nikomu neřekla a nikde neoznámila. Tyto menší fyzická napadnutí jako facka nebo kopnutí se staly pravidelnou součástí večerních hádek. K prvnímu vážnému fyzickému napadnutí došlo v létě v roce 2008, když Ivana došla ze svatby kolegy z práce a přítel ji zbil tak, že měla následující den modřiny po celém těle. Ivana jej ještě ten den požádala, aby v klidu z jejího bytu, ve kterém mu nic nepatřilo, odešel. To on však rezolutně odmítl. Ten samý den proto nechala v bytě vyměnit zámky a poté, co on se v nočních hodinách vracel opilý, nastalo peklo. Ivana toto jednání čekala, a proto odešla i s dcerou ke kamarádce, kde hodlala pár dní strávit. Partner dle sousedů kopal do dveří, řval, že ji zabije. Sousedé zavolali policii, která pachatele vyvedla z domu.

Ivaniným krokem se rozpoutalo peklo, rozrušený přítel ji následující dny bombardoval telefonáty a zprávami, ať jej pustí do bytu nebo to tam zapálí. Toto jednání přetrvává dodnes, intenzita záleží na stavu přítele. Přes den ji volá a píše, ve večerních hodinách, když je zřejmě opilý, vyhrožuje. Dvakrát Ivanu i fyzicky napadl při cestě ze zaměstnání, proto se začala nechat vozit kolegy, kteří o situaci vědí. Otec dceru občas čeká před školou a vyptává se ji na matku. Ačkoliv ji v místní neziskové organizaci radí, aby věc oznámila, Ivana trvá na svém. Jednak se ex-přítele bojí, že by se situace jen zhoršila a ex-přítel by mohl někomu ublížit. Navíc nevěří policii, že jí pomůžou. Sama četla o různých případech několik článků na internetu, jak policie věc neřešila a jen ji postoupila na obecní úřad k přestupkové komisi.

Vzhledem k přetrvávajícímu pronásledování se cítí permanentně ohrožena a trápí ji poruchy spánku, navštívila psychiatra, má předepsaná antidepresiva. Největší strach má však o svou dceru, že by se jí mohlo něco stát. Neumí si představit, že ještě kdy bude žít normálně, na navazování nějakých nových vztahů nemá ani pomyslení.

## **Analýza**

I tato oběť se stala obětí ex-partner stalkingu, který byl pokračováním domácího násilí. Tento případ se od toho prvního diametrálně liší, sehrálo zde roli domácí násilí, společné bydlení i zainteresovanost dítěte. Dle typologie Mullena (2004) odpovídá ex-přítel Ivany odmítnutému pachateli, který pronásleduje oběť z důvodu odmítnutí nebo rozčarování z ukončeného vztahu. Pronásledování se stává náhražkou za ukončený vztah, který se pronásledovatel většinou pokouší tímto způsobem obnovit. Riziko vyhrožování, napadení a sociální a psychického poškozování je zde velmi vysoké, všechny tyto charakteristiky případ splňuje.

Dle typologie Boon a Sheridan (2002) jde stejně jako u výše uvedeného případu o ex-partnerské pronásledování.

## **Diskuse**

Vzhledem k přetrvávajícímu pronásledování by oběť měla zvážit podat trestní oznámení na policii o nebezpečném pronásledování nebo jiných trestných činech, které by mohly pod toto jednání spadat a neměla by dále čekat, jinak by mohlo dojít k tragédii.

### **8.3.3 Oběť č. 3**

Třetí obětí je 31letá Martina H., vdaná, má 1ročního syna, vysokoškolské vzdělání, pracuje ve státní správě, v současnosti je na mateřské dovolené.

Pachatelem je 32letý, svobodný muž. Má vysokoškolské vzdělání, pracuje v advokátní kanceláři.

Martina se s přítelem seznámila, když jí bylo 20. Dle jejích slov to byla její první láska. Oba tenkrát studovali vysokou školu v Brně. Ona byla do něj bezmezně zamilovaná, on jí měl také rád, ale tak nějak sobecky, neuměl to navíc dát najevo, byl to spíše chladný introvert. Byl velmi samolibý, vždy jeho zájmy dával do popředí a co chtěl, tak se muselo i stát. Martině se to nelíbilo, byla velmi tvrdohlavá a když on řekl bílá, ona obvykle řekla černá. Proto velmi často vznikaly konflikty. Při těchto

konfliktech jí přítel velmi často shazoval, říkal jí, že je hloupá, nadával na celou její rodinu. Martina byla velmi nešťastná, ale zároveň ho nemohla opustit, byl pro ní posedlost, byla na něm psychicky závislá. Nevěřila si a myslela, že by ji nikdo jiný nechtěl. Několikrát se stalo, že když někam jeli a pohádali se v autě, vyhodil jí z auta a nechal jí třeba 20 kilometrů od domova bez peněz a dokladů, za půl hodiny však pro ní přijel. Fyzicky ji napadl několikrát, ale vždy se jednalo o menší fyzická napadení jako facka apod. Po nástupu do advokátní kanceláře coby koncipient začal mít na ní ještě méně času, než kdy měl. On se vrátil do rodného města a ona zůstala posledním rokem na studiích. Vídali se o víkendech a to někdy ani to ne, protože v pátek chodil posedět s přáteli do hospody a přes víkend měl fotbalové zápasy. Martina se začala cítit opuštěná, a proto začala vyhledávat společnost. Jeden víkend se potkala se starým známým, do kterého byla platonicky zamilovaná už na základní škole. Začala si s ním tajně flirt, který trval asi dva měsíce. Posléze si však uvědomila, že nechce ztratit přítele, a tak flirt ukončila. Jenže přítel se vše dozvěděl. Myslela si, že jí opustí, ale nestalo se tak. Stalo se až za několik měsíců, během kterých jí to každý den vyčítal. Pomstil se jí, podvedl a nechal se při tom chytit, rozešli se po 6 letech. Byla zlomená několik týdnů jako nikdy. Po třech měsících se však seznámila s mladým studentem medicíny, který měl tak velkou slabost pro ženy, že s ním vydržela jen pár týdnů. Ex-přítel se tenkrát o novém příteli dozvěděl a prosil jí, ať se k sobě vrátí. Odmítla. Komunikace v láskyplném duchu se otočila a začal ji nadávat a vyhrožovat. Denně jí posílal SMS zprávy, telefonoval ji, zasílal emaily. Když se vrátila po studiích domů, čekával ji i před domem, v malém městě začal o ní šířit, že dělá luxusní společnici. Vyhrožoval, že zveřejní její erotické fotky. A taky se tak stalo. Prý to však údajně neudělal on, ale kamarád, ke kterému dal počítač k opravě. Vytrvale jí psychicky deptal 3 roky, uvažovala o podání trestního oznámení, ale nikdy se k tomuto kroku neodhodlala, věřila, že to vyšumí. Navíc se styděla před rodinou, přáteli. O stavu řekla jen své nejlepší kamarádce. Po incidentu s fotografiemi se moc styděla a uvažovala, že se vrátí do Brna, ale nestalo se tak. Dnes toho nelituje, protože po dvou a půl letech od rozchodu se Martina seznámila s nynějším manželem. S manželem se po roce a půl vdala a nyní mají ročního syna. Dle jejích slov je šťastná. Bývalý přítel jí po seznámení s nynějším přítelem obtěžoval den ode dne méně. Dnes má bývalý přítel vážnou známost, čas od času se jí však ozve. Někdy žádá o schůzku, jindy ji napíše zprávu ve smyslu, že mu zničila život.

## **Analýza**

Tento případ je také pokračováním partnerského násilí, především psychického teroru. Oběť popisuje jen menší fyzická napadení, ale ani ty by se ve vztahu neměly vyskytovat. Po porovnání výše uvedeného případu s výstupy z teoretické části je popsán případ stejně jako ostatní dva případy typickým případem ex-partner stalkingu dle typologie Boon a Sheridanové (2002), kdy motivace vyplývá z dřívějšího vztahu, pronásledovatel se cítí odvržen (Martina si našla někoho nového), pociťuje hořkost a nepřátelství vůči oběti, motivace bývá spojena s asociovanými otázkami moci, kontroly a svobody (rozšíří o ní, že dělá společnici, uveřejní erotické fotografie).

V Mullenově typologii (2004) odpovídá pachatel v tomto případě zlostinému pronásledovateli, kterému jde o moc a kontrolu nad obětí a to kvůli údajné újmě (flirt a posléze nový přítel), kterou mu oběť způsobila.

I v tomto vztahu lze vysledovat některé z varovných příznaků, které signalizují zvýšené riziko pronásledování. Týkají se emočně nestabilních typů jedinců, které popisuje Čírtková (2008). Tito jedinci uplatňují ve vztahu egocentrický až narcistický přístup. A protože sebevědomí neuneso konec vztahu, domácí násilí přejde do stalkingu.

## **Diskuse**

Oběť měla tenkrát nahlásit obtěžování na policii, intervence by mohla zkrátit délku pronásledování.

## **9 Obsahová analýza**

Tato obsahová analýza není analýzou stalkingu obecně, nýbrž se jedná o dílčí analýzu, která je zúžena jen na oběť č. 1 a v rámci toho pouze na SMS zprávy, které byly oběti zaslány ex-přítelem během ledna v roce 2009.

## **Data**

Tyto data představuje 42 textových zpráv, které byly oběti zaslány v období od 1. ledna do 31. ledna roku 2009. Oběť také obdržela tzv. bombarder SMS, kdy ji neustále chodila jedna a tatáž SMS stále dokola. Jedna SMS zpráva byla v tom období i zaslána její matce. Textové zprávy jsou v příloze citovány, jsou citovány bez úprav. Byly vybrány ofenzivní textové zprávy nebo ty, které ofenzivním zprávám předcházely.

## **Cíle obsahové analýzy**

Cílem obsahové analýzy těchto zpráv je určit jejich charakter sdělení a vyvodit záměr stalkera.

## **Metodika**

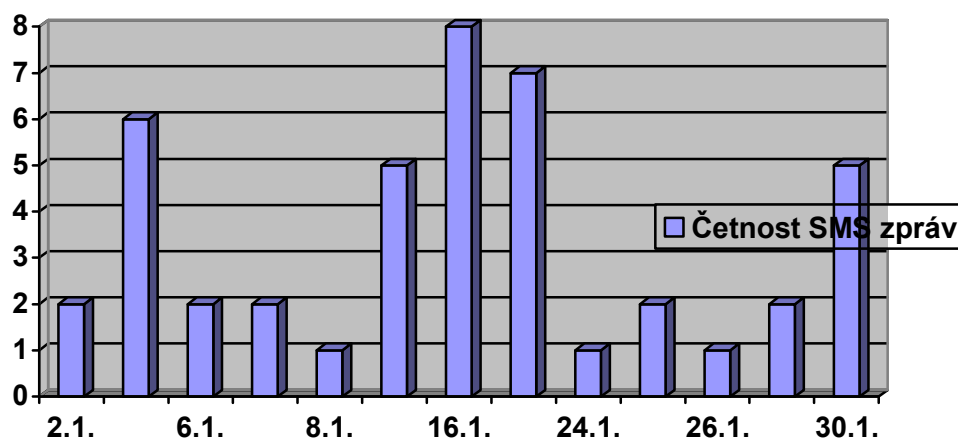
Záznamovými jednotkami jsou v tomto případě ofenzivní slova nebo celé věty. V každé větě se může tedy objevit více záznamových jednotek. Záznamové jednotky zde tvoří:

- nadávky oběti
- nadávky třetí osobě (zde matce nebo údajnému milenci)
- hrozby
- sledování oběti.

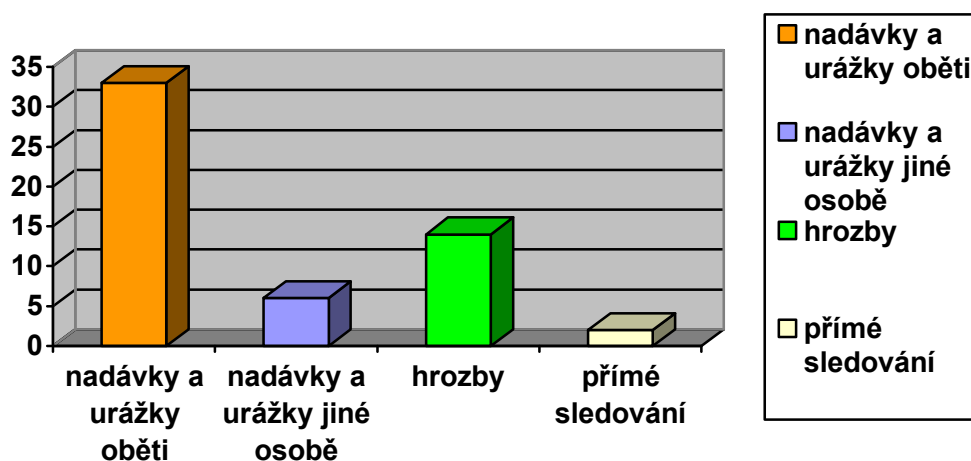
Následující grafy zobrazují četnost zasílaných SMS v jednotlivých dnech a četnost záznamových jednotek:



**Graf č. 1: Četnost SMS zpráv**



**Graf č. 2: Četnost záznamových jednotek**



### Analýza dat

Z prvního grafu lze vyčíst, že ofenzivní textové zprávy přišly ve 13 dnech z 31. To však neznamená, že ve zbývajících 18 dnech pachatel oběť nekontaktoval, jen zprávy nebyly ofenzivního charakteru. Dále není vyloučena emailová forma kontaktu. Zprávy nepřicházely v nějakých pravidelných intervalech, nejdelší interval mezi zprávami byl 4 dny. Počet zpráv v jednotlivých dnech byl také různý, někdy přišla pouze 1 SMS za den, nejvíce jich přišlo 8 v jednom dni. Je zajímavé, že čím více zpráv chodilo, tím více se stupňovaly urážky a nadávky oběti (např. „Vis to jiste?cetla sis to???napis aspon neco.zabila by te jedna debilni sms?takove lidi

nechapu, Jak chces devko!skoncil jsem s tebou!!!definitivne!budes toho litovat“.  
Toto stupňování zřejmě způsobila ignorace oběti.

Druhý graf zobrazuje záznamové jednotky a jejich četnost. Je až neuvěřitelné, jak nenávistně a vulgárně ji nazývá téměř v každé zprávě. Servítky si ani nebere v případě matky oběti a údajného milence (např. „Tvoje vyjebana matka je stejná devka jako ty!“), jednu zprávu dokonce poslal i na telefon matky („Ty sis ji mela radeji zasit nez porodit takovou devku!!!“), v několika zprávách i vyhrožuje (např. „Ty zasrana svine!prolhana nano!ty budes jeste litovat rozumis!me se nezbavis ty devko!“) a dává jí najevo, že ji sleduje (Kde zas jsi????jakoze se u tebe nesviti??!!).

Soudě dle textových zpráv zřejmě pachatel usiluje o to, aby se k němu oběť vrátila, což vede k přesně opačnému efektu. Poté, co je odmítnut nebo ignorován, posílá vlnu nenávistných zpráv, touží po kontrole a moci nad obětí alespoň tímto způsobem.

## 10 Závěr

V diplomové práci jsem si kladla za cíl zanalyzovat problematiku relativně nového fenoménu stalkingu. V práci jsem se zaměřila na teoretická východiska, ze kterých stalking vychází a které nastiňují možné příčiny tohoto jevu, které vidí především v osobnosti útočníka. Dále jsem problém strukturovala, zdůraznila jeho sociální a veřejně politický charakter za pomoci argumentů jako nežádoucí jev v očích veřejnosti, sociální konstruování, jeho analyzovatelnost, řešení kolektivní akcí, apod. Strukturace problému v sobě zahrnovala i historii fenoménu, která sahá až do 19. století a definici, která je nelehkým úkolem, protože stalking v sobě zahrnuje velký počet vzorců chování. V dalších částech se zabývám pachateli a oběťmi stalkingu, rekapituluji aktuální vědecké poznatky, které jsou podloženy výsledky ze zahraničních výzkumů. V práci také popisuji jednu z forem stalkingu tzv. kyberstalkingu, kterému nahrává moderní doba a rozvoj počítačových technologií. Zmiňuji i falešné mýty, které stalking doprovází. Kontext mezi domácím násilím a stalkingem vymezuje další část, která poukazuje na blízkost obou jevů, které jsou si teoreticky velmi blízké. Stalking se často se s domácím násilím překrývá a ve velké míře s ním souvisí. V práci jsem také popsala politiky řešení stalkingu ve světě, především ve Spojených státech, které uplatňují interdisciplinární přístup a evropských státech jako Rakousko, Německo, Velká Británie a Itálie. Pokusila jsem se rovněž i zhodnotit politiku řešení v České republice, rekapituluji dosavadní nástroje v boji proti stalkingu, především pak ty právní, zmiňuji možná úskalí nového zákona o nebezpečném pronásledování. Dále se pokouším identifikovat všechny aktéry, kterých se daný problém týká, vyhodnotit jejich zájem na problému a vliv, který mají na řešení a rozhodování o problému. Snažím se také navrhnout řešení, která budou funkční a implementovatelná a budou respektovat potřeby a specifika zainteresovaných aktérů. Efektivní cesta řešení dle mého názoru spočívá v provedení rozsáhlého kriminologického výzkumu na celostátní úrovni, posílení práv poškozených, interdisciplinární spolupráce policie, soudů, neziskových organizací a ostatních zabývajících se pomocí v krizových situacích, celoživotní vzdělávání a informační propojenost všech participujících složek, specializované policejní jednotky pro řešení stalkingu, osvěta a kampaně a propracovaný systém prevence. Empirickou část tvoří 3 kasuistiky reálných případů ex-partner stalkingu. Jeden

z případů je doplněn o obsahovou analýzu textových zpráv, které pronásledovatel posílal své oběti.

## Použité zdroje

*ABZ slovník cizích slov* [online]. 2005-2006 [cit. 2010-03-07]. Coping strategie.

Dostupné z WWW: <[http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ\\_hledani=prefix&cizi\\_slovo=coping+strategie](http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=coping+strategie)>.

*Acorus* [online]. 2010 [cit. 2010-04-26]. Informace o domácím násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>>.

BAUM, K. et al. *Stalking Victimization in the United States* [online]. 2009 [cit. 2009-11-01]. Dostupné z WWW: <<http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/svus.pdf>>.

BALDRY, A. C. From Domestic Violence to Stalking: The Infinite Cycle of Violence. In BOON, J., SHERIDAN, L. *Stalking and Psychosexual Obsession*. New York : John Wiley and Sons, 2002, pp. 83-104. ISBN 9780471494591.

BETTERMANN, J. *Falsche Stalkig-Opfer? Das Falsche-Opfer-Syndrom in Fällen von Stalking*. Frankfurt/Main: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2005. ISBN 978-3-935979-62-7.

*Bílý kruh bezpečí* [online]. 2007-04-21 [cit. 2010-03-11]. O nás. Dostupné z WWW: <[http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id\\_categoryNode=234](http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=234)>.

BOCIJ, P. *Cyberstalking: Harassment in the Internet Age and How to Protect Your Family*. Westport: Praeger Publisher, 2004. 268 pp. ISBN 0-275-98118-5.

BOON, J., SHERIDAN, L. *Stalking and Psychosexual Obsession*. New York : John Wiley and Sons, 2002. ISBN 9780471494591.

BREWSTER, M. *Stalking: psychology, risk factors, interventions, and law*. Kingston, New Jersey : Civic Research Institute, 2003. ISBN 1-887554-37-8.

BREWSTER, M. *Exploration of the Experiences and Needs of Former Intimate Stalking Victims* [online]. 1998 [cit. 2010-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/175475.pdf>>.

BUDD, T., MATTINSON, J. *The extent and nature of stalking: findings from the 1998. British Crime Survey*. London : Home Office, 2000. ISBN 1-84082-535-9.

*Bundesgesetzblatt für Die Republik Österreich* [online]. [cit. 2010-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.aof.at/aktuell/Anti-Stalking-Gesetz010706.pdf>>.

*Business Center* [online]. 1998-2010 [cit. 2010-04-02]. Slovník pojmů. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz/business/pojmy/p1005-ex-offo.aspx>>.

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CIHLÁŘOVÁ, J. *Domácí násilí - zejména trestněprávní a kriminologické aspekty : Diplomová práce*. Praha : Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva, 2009. 97 s. Vedoucí práce Marie Vanduchová.

ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí ve faktech a teoriích. *Gender On-Line* [online]. 2002, 1, [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: <[http://www.genderonline.cz/download/Rocnik03\\_1\\_2002.pdf](http://www.genderonline.cz/download/Rocnik03_1_2002.pdf)>.

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2008. ISBN 9788024722078.

ČÍRTKOVÁ, L. Oběti domácího násilí. *Psychologie Dnes*. 2001, č. 1, s. 14 – 16.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika : časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2004, roč. 37, č. 4, s. 273 – 281.

*Deklarace lidských práv* [online]. 2005 [cit. 2010-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>.

DRESSING, H.- GASS, P. Prävalenz von Stalking in Deutschland. *Psychiatrische Praxis*, 2005, 32, s. 73–78.

FERRARO, F. *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. New York : State University of New York Press, 1995. ISBN 9780791423691.

FRIČ, P. Pojem „sociální problém“ a všeobecná teorie sociálních problémů v Americké sociologii. *Sociológia*. 1990, roč. 22, č. 1, s. 29-44.

FULLGRABE, U. Stalking - eine neue Form des Psychoterrors. *Kriminalistik*, 2001, 55. J., Nr. 3, S. 163 – 167.

GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.

GJURIČOVÁ, Š. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha : Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

HALL, D. M. The victims of stalking. In MELOY, J. R. (ed.) *The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego : Academic Press, 1998, pp. 115–136. ISBN 0-12-490560-9.

HOFFMANN, J. Stalking. Polizeiliche Pravention und Krisenmanagement. *Kriminalistik*. 2003, 57. J., Nr. 12, S. 726 - 731.

HOSKOVCOVÁ, S. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha : Grada, 2006. ISBN 80-247-1424-8.

HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domáci násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha : proFem, o. p. s., 2004. ISBN 80-239-2106-1.

*Intervenční centra v České republice ke dni 31. prosince 2008* [online]. 2009 [cit. 2010-03-17]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dostupné z WWW: <[http://www.mpsv.cz/files/clanky/6197/intervencni\\_centra.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/6197/intervencni_centra.pdf)>.

JURTELA, S. *Häusliche Gewalt und Stalking*. Wien : Studien Verlag, 2007. ISBN 978-3-7065-4500-6.

KALMUSS, D. The intergenerational transmission of marital aggression. *Journal of Marriage and the Family*. 1984, vol.46, pp.11-19.

KIENLEN, K. K. et al. A Comparative Study of Psychotic and Nonpsychotic Stalking. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*. 1997, 25, pp. 317–334.

KIENLEN, K. K. Developmental and Social Antecedents. In MELOY, J. R. (ed.) *The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego : Academic Press, 1998, pp. 51-67. ISBN 0-12-490560-9.

KULÍSEK, P. Problémy teorie raného citového přilnutí (attechment). *Československá psychologie*. 2000, 45, 5, s. 404-423.



LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

LOVAŠ, L. Sociálna psychológia násilia. In VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada, 2001, s. 171 – 189. ISBN 80-247-0042-5.

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha : Portál, 2000. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.

MELOY, J. *The Psychology of Stalking : Clinical and Forencis Perspectives*. San Diego : Academic Press, 1998. 327 s. ISBN 0-12-490560-9.

MULLEN, P. E., PATHÉ, M., PURCELL, R. *Stalkers and their victims*. London : Cambridge University Press, 2000. 310 pp. ISBN 0-521-66950-2.

MULLEN, P. E. et al. Study of stalkers. *American Journal of Psychiatry*. 1999, 156. pp. 1244 – 1249.

MYDLÁŘOVÁ, P. *Kriminalistické učení o oběti trestného činu : Diplomová práce*. Praha : Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva, 2009. 62 s. Vedoucí práce Jan Musil.

*Personality Disorders Suite101* [online]. 2010 [cit. 2010-02-12]. Obsessive Personality of a Stalker. Dostupné z WWW:  
<[http://personalitydisorders.suite101.com/article.cfm/personality\\_of\\_a\\_stalker](http://personalitydisorders.suite101.com/article.cfm/personality_of_a_stalker)>.

*Report on Cyberstalking: a New Challenge for Law Enforcement and Industry*. [online] 1999 [cit. 2010-03-02]. Dostupné z WWW:  
<<http://www.justice.gov/criminal/cybercrime/cyberstalking.htm>>.

Münchhausenův syndrom In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 9.1. 2010, 27.1. 2010 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW:

<[http://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCnchhausen%C5%AFv\\_syndrom](http://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCnchhausen%C5%AFv_syndrom)>.

*National Center for Victims of Crime* [online]. 2010 [cit. 2010-03-16]. Federal Stalking Laws. Dostupné z WWW: <[http://www.ncvc.org/SRC/main.aspx?dbID=DB\\_Federal\\_Interstate\\_Stalking\\_Institute163](http://www.ncvc.org/SRC/main.aspx?dbID=DB_Federal_Interstate_Stalking_Institute163)>.

NICOL, B. *Stalking*. London : Reaktion Books, 2006. 172 pp. ISBN 978-1-86189-289-8.

OGILVIE, E. *Stalking: Legislative, Policing and Prosecution Patterns in Australia* [online]. 2000 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z WWW:

<<http://www.aic.gov.au/documents/3/D/D/%7B3DDEC8F8-7ECC-4DC3-9E92-CCD62DA463EE%7DRPP34.pdf>>.

*O Koordoně* [online]. 2007 [cit. 2010-03-11]. KOORDONA. Dostupné z WWW: <<http://www.koordona.cz/o-koordone/co-je-to-koordona.html>>.

PINALS, D. *Stalking: Psychiatric Perspectives and Practical Approaches*. New York : Oxford University Press, 2007. ISBN 9780195189841

PURCELL, R., PATHÉ, M., MULLEN, P.E. The Prevalence and Nature of Stalking in the Australian Community. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*. 2002, 36, pp. 114–120.

Protection from Harassment Act 1997 In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 7 August 2008 , 24 January 2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW:

<[http://en.wikipedia.org/wiki/Protection\\_from\\_Harassment\\_Act\\_1997](http://en.wikipedia.org/wiki/Protection_from_Harassment_Act_1997)>.

SEV'ER, A. *Fleeing the House of Horrors: Women Who Have Left Abusive Partners*. Toronto : University of Toronto, 2002. ISBN 0802085210.

SLÁMOVÁ, M. *Stalking : Diplomová práce*. Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, 2009. 78 s. Vedoucí práce Jiří Šubrt.

Stalker In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 8. 1. 2007, 5. 2. 2010 [cit. 2010-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stalker>>.

Stalking#Epidemiology and prevalence In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 25.3. 2003, 21.4. 2010 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Stalking#Epidemiology\\_and\\_prevalence](http://en.wikipedia.org/wiki/Stalking#Epidemiology_and_prevalence)>.

*Stalking and Domestic Violence* [online]. 2004 [cit. 2010-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojp/186157.pdf>>.

*Stalking Info Packet* [online]. [cit. 2009-12-29]. Dostupné z WWW: <<http://www1.umn.edu/aurora/pdf/StalkingInfoPacket.pdf>>.

*Statistické přehledy kriminality* [online]. 2010 [cit. 2010-03-25]. Policie České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-169008.aspx>>.

*STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR*. [online]. 2006. [cit. 2010-01-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1145>>.

*Strafgesetzbuch* [online]. [cit. 2010-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://dejure.org/gesetze/StGB/238.html>>.

ŠTADLER, M. *Stalking v kontextu domácího násilí : Bakalářská práce*. Brno : Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra psychologie, 2008. 104 s. Vedoucí práce Veronika Polišenská.

TJADEN, P., THOENNES, N. *Stalking: Its Role In Serious Domestic Violence Cases* [online]. 2001 [cit. 2009-10-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/187446.pdf>>.

TJADEN P., THOENNES, N. *Stalking in America: findings from the National Violence against Women Survey* [online]. 1998 [cit. 2009-12-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.ncjrs.gov/pdffiles/169592.pdf>>.

VESELÝ, A., NEKOLA, M. *Analýza a tvorba veřejných politik*. Praha: Slon, 2007. ISBN 978-80-86429-75-5.

VACEK, J. *Velké psychiatrické případy*. Praha : Paseka, 2001. ISBN 80-7185-351-8.

VARGOVÁ, B. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

*Vláda České republiky* [online]. 2009 [cit. 2010-03-24]. Výbor pro prevenci domácího násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rada-pro-rovne-prilezitosti/prevence-domaciho-nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-30381/>>.

VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha : proFem, 2004. 194 s. ISBN 80-239-2106-1.

VOSS, H. G. *Zur Psychologie des Stalkings*. Workshop, Stuttgart. [online]. 2004. [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.praeventionstag.de/html/GetDokumentation.cms?XID=94>>.

WALBY, S., ALLEN, J. *Domestic violence, sexual assault and stalking : finding from the British Crime Survey*. Home Office, 2004. ISBN 1-84473-177-4.

WALKER, L. *The Battered Woman Syndrome*. New York: Springer Publishing Company, 1984. ISBN 0-8261-4320-2.

WINKLER, J., HRDINOVÁ, J., KUKLA, L. Mateřské pouto a postoje k těhotenství. *Česko–slovenská Pediatrie*. 1999, 54, č. 2, s. 86-92.

ZONA, M. et al. Psychiatric Diagnosis and the Offender – Victim Typology of Stalking. In MELOY, J. R. (ed.) *The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives*. San Diego : Academic Press, 1998, pp. 69-84. ISBN 0-12-490560-9.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

## Přílohy

### Příloha č. 1: Výpis textových zpráv

2.1. 2009, 22:15

Kdes byla na nový rok? zase jsi se kurvila? nic nového...

2.1. 2009, 22:58

Ptam se te kdo ti ji protáhnul ty kravo?????

3.1. 2009, 1:12

Ty zasnávaná vyjebaná švina! povrchní lhářko! ty budeš ještě litovat rozumíš! mě se nezbavíš ty děvko!

3.1. 2009, 1:38

??

3.1. 2009, 20:15

Už tam budu..

3.1. 2009, 20:39

Kde zas jsi????? jaktože se u tebe nesvítí?!?! co si ty děvko myslíš? zas sukáš?

3.1. 2009, 20:45

Odepis děvko!!!! Ode dneska ti už jinak nereknu

3.1. 2009, 20:49

Ze mu vzkazuju že ho má máleho. chcipak jeden oba na to dojedete!

6.1 2009, 12:15

Libi???

6.1. 2009, 12:22

devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko  
devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko  
devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko devko

7.1. 2009, 9:09

Tak co devko uz mi odepises nebo si chces zopakovat vcerejsek?

7.1. 2009, 10:37

Ty nehodlas teda komunikovat???ok.jak chces.budes se cely zivot bat.to mi ver!!!

8.1. 2009, 0:02

Tak uz to vzdej nikam to nevede!

12.1. 2009, 18:15

jeste se ti nerozsvitilo?

12.1. 2009, 19:01

Patrime k sobe,copak to nechapes.ozvi se

12.1. 2009, 20:37

Ozvi se nebo bude pozde!!!budes se plazit aby ses mohla vratit!!slysis!?

12.1. 2009, 21:01

Nehodlam se te vzdat.to se radsi odprasknu.a ty budeš pak brecet!!!

12.1. 2009, 23:58

Jak chces devko.od zitrka te ceka zas jen peklo.devka jako jsi ty si totiz nic jineho  
nezaslouzi.nikdy to neskonci!!to mi ver

16.1. 2009, 16:57

Před hodinou jsem videl jednu devku s druhou devkou ve meste.co asi tak devky kupovaly

16.1. 2009, 17:05

A co delate ted???

16.1.2009, 17:09

Tvoje vyjebana matka je stejna devka jako ty!nechapu ze ji tvuj fotr mohl kdy pichat

16.1. 2009, 17:17

Malem bych zapomel.ty mas dneska narozeniny co??co dostanes?snad to nejdes slaviv s tim co te picha co???vim vsechno

16.1. 2009, 17:26

tesis se az te bude dneska pichat?tesis co devko?je mi to jasne.

16.1. 2009, 21:12 (SMS adresovaná matce Anny)

Ty sis ji mela radeji zasit nez porodit takovou devku!!!

16.1. 2009, 1:19

Tak co uz te picha??libi se ti to devko?

16.1. 2009, 3:04

Preju si aby vsechny kurvy vymrely!!!!!!!!!!

21.1. 2009, 8:15

Dlouho jsem ti nepsal..premyslel jsem.patrim k sobe Anno.navzdy.vim ze jsi me nevy mazala a ja te taky nechcu vymazat.pamatujes co jsme si slibovali?



21.1. 2009, 8:35

Rozmysli si to jeste!prosim!a ozvi se!proc to nechapes??proc nechapes ze patrim  
k sobe?proc??jsi pro me vsechno!!!

21. 1. 2009, 9:29

tak toho nech a napis uz!!

21.1. 2009, 11:02

Tak prestan blbnout!nebo to chces zase po zlem?vim ze muzem byt spolu.vzdycky  
jsem tomu veril

21.1. 2009, 17:55

Ok mas co jsi chtela!!!!dal jsem ti sanc

21.1. 2009, 19:19

Vis to jiste?cetla sis to??napis aspon neco.zabila by te jedna debilni sms?takove lidi  
nechapu

21.1. 2009, 19:35

Jak chces devko!skoncil jsem s tebou!!!definitivne!budes toho litovat

24.1. 2009, 22:11

Nenavidim te!!!jsi hnusna spinava devka co mi znicila muj pojebany zivot!

25.1. 2009, 16:01

Pry jsi byla na plese v patek..dobre??uzila sis devko?je mi to uplne jasne..

25.1. 2009, 19:34

Bavi te me ignorovat?vazne?ale me ne!!!jednou na to dojedes!uvidis

26.1. 2009, 11:11

Prestavas me bavit devko!!

28.1. 2009, 21:44

Stojis za absolutni hovno!nechapu ze jsem se kdy s takovou courou zahazoval!!!

28.1. 2009, 22:06

co devko nemam snad pravdu?sama vis ze jsi coura vyjebana.co stoji za hovno.totalni hovno do ktereho jsem omylem slapnul

30.1. 2009, 17:29

Kam se dneska chystas?nezapomen ze mam u tebe jeste veci.rad bych se pro ne stivil

30.1. 17:37

Slysis??chci svoje veci!!!

30.1. 18:21

Co na tom nechapes???chci svoje veci!!rozumis?

30.1. 18:33

nenut me abych tam jel kdyz je tvoje pojebana matka doma

30.1. 19:06

Couro zlodejska!!!